

*Evropská metodika
Peer Review
pro počáteční odborné
vzdělávání*

*Peer Review Extended II – Uzpůsobení
a rozvoj evropské metodiky Peer Review,
součásti Společného rámce zajišťování
kvality (CQAF)*

Evropská metodika Peer Review pro počáteční odborné vzdělávání

Sestavila: Maria Gutknecht-Gmeiner

Kolektiv autorů:

Maria Gutknecht-Gmeiner
Lorenz Lassnigg
Eduard Stöger
Willem de Ridder
Peter Strahm
Elisabeth Strahm
Leena Koski
Bill Stalker
Rick Hollstein
Giorgio Allulli
Ole Bech Kristensen

NÚOV 2008

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikace odpovídají výlučně autoři. Publikace nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Překlad publikace Gutknecht-Gmeiner, Maria (ed.): European Peer Review Manual for initial VET. Vienna: öibf, 2007. ISBN 978-3-901966-07-1. Publikace vznikla v rámci projektu z programu Leonardo da Vinci „Peer Review as an Instrument for Quality Assurance and Improvement in initial VET“ (AT/04/C/F/TH-82000)

Vydáno v rámci projektu z programu Leonardo da Vinci „Peer Review Extended II - Transfer and further development of the European Peer Review methodology as an element of the Common Quality Assurance Framework (CQAF)“ (LLP-LdV/TOI/2007/AT/0011)

Evropská metodika Peer Review pro počáteční odborné vzdělávání

Sestavila: Maria Gutknecht-Gmeiner

Překlad: Kahlen spol. s r.o.

Redakce překladu a odborná korektura: Stanislav Michek

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání
Praha 2008

Předmluva

V uplynulém desetiletí nabývalo zajišťování kvality a zlepšování kvality stále většího významu pro instituce poskytující odborné vzdělávání a přípravu (OVP) i pro školské orgány v celé Evropě. Byly zavedeny různé postupy pro hodnocení kvality na úrovni institucí i poskytovatelů odborného vzdělávání a přípravy. Patří mezi ně programy řízení jakosti zpracované na základě programů řízení jakosti používaných v podnikatelském sektoru (např. ISO, EFQM, BSC atd.), kontroly a audity vládními agenturami a sebehodnocení.

Obzvláště slibným nástrojem zajišťování kvality a vývoje je Peer Review - externí hodnocení institucí / poskytovatelů OVP rovnocennými subjekty (Peers). Metoda Peer Review je velmi rozšířená ve vysokoškolském vzdělávání, v oblasti odborného vzdělávání a přípravy byla však dosud pouze marginální. Peer Review může stavět na činnostech v oblasti kvality, které se již používají v institucích / u poskytovatelů OVP, je efektivní z hlediska nákladů a posiluje vytváření sítí a výměnu zkušeností mezi poskytovateli OVP.

Evropská příručka pro Peer Review popisuje evropský standardní postup pro uskutečňování posouzení a hodnocení Peer Review v počátečním odborném vzdělávání a přípravě. Byla vytvořena v průběhu realizace projektu Leonardo da Vinci „Peer Review in initial VET“ (Peer Review v počátečním odborném vzdělávání a přípravě“ týmem odborníků z osmi institucí v sedmi evropských zemích. V roce 2006 bylo uskutečněno 15 mezinárodních pilotních Peer Review v osmi evropských zemích. Doporučení založená na zkušenostech z pilotní fáze byla zohledněna při úpravě Evropského postupu pro Peer Review. Evropská příručka pro Peer Review tak představuje postup, který prošel zkouškou praktického uplatňování a využívá zkušeností shromážděných při pilotních Peer Review.

V Evropském postupu pro Peer Review se uplatňují zásady Společného rámce zajišťování kvality (CQAF) a naopak má tento postup přispět k dalšímu rozvoji modelu CQAF. Jeho přístup je formativní (výchovný), zaměřený na rozvoj a má podporovat instituce a poskytovatele OVP v jejich snaze nabízet vzdělávání a přípravu vysoké kvality. V centru pozornosti je podpora trvalého zlepšování kvality v prostředí otevřenosti a vzájemné důvěry, které přispívá ke zvyšování transparentnosti a srovnatelnosti v Evropě. Dynamický a motivující proces, ze kterého mohou mít prospěch jak posuzované instituce OVP, tak Peers, oceňuje dobrou praxi a podporuje vzájemné učení.

Evropská příručka pro Peer Review byla vytvořena pro odborníky v oblasti OVP z celé Evropy. Zaměřuje se na praktický přístup: nabízí přímo použitelné pokyny pro poskytovatele OVP, kteří chtějí zavést Peer Review do svých postupů hodnocení kvality a rozvoje kvality. Příručku doplňuje praktický soubor dokumentů Tool-box (Nástroje), který najdete na webovém místě projektu na adrese www.peer-review-education.net. Obsahuje formuláře, checklisty, další informace a doporučení v elektronické formě. Tool-box je k dispozici také na CD-ROMu u koordinátora projektu.

Věříme, že Postup pro Evropské Peer Review splní naše očekávání a stane se užitečným a přitažlivým nástrojem pro instituce / poskytovatele OVP v celé Evropě. Protože nám záleží na dalším vylepšování Evropského postupu pro Peer Review, velice oceníme Vaše názory na tuto příručku!

Za tým projektu „Peer Review in initial VET“



Maria Gutknecht-Gmeiner

Koordinátorka projektu

Své návrhy a názory posílejte na adresu: m.gutknecht-gmeiner@oeibf.at,

v České republice na adresu: stanislav.michek@nuov.cz

Obsah

I	Úvod	1
I.1	Co je Peer Review?	1
I.2	Proč Peer Review? Výhody a přínosy Peer Review jako nástroje pro zajišťování a rozvoj kvality	1
I.3	Jaké jsou cíle a zásady Evropského postupu pro Peer Review?	1
I.4	Postup pro Evropské Peer Review a Společný rámec zajišťování kvality	3
I.5	Postup pro Evropské Peer Review a gender mainstreaming	4
I.6	Kdo může používat Postup pro Evropské Peer Review?	6
I.7	Úloha zainteresovaných osob v Evropském postupu pro Peer Review	6
I.8	Dokumentace Evropského Peer Review	6
II	Postup - přehled	7
II.1	Koordinace a organizace Evropského Peer Review	7
II.2	Čtyři fáze Evropského Peer Review	8
II.3	Odhadovaná doba potřebná pro Evropské Peer Review	9
II.4	Přehled: časový plán a odpovědnosti v Evropském Peer Review	10
III	Postup pro Evropské Peer Review	13
III.1	Zahájení	13
III.2	Výběr Peers a pozvánka do Peer týmu	15
III.3	Sebehodnocení a sebehodnotící zpráva	16
III.4	Příprava Peer návštěvy	17
IV	Postup pro Evropské Peer Review - Peer návštěva (fáze 2)	20
IV.1	Co se děje při Peer návštěvě?	20
IV.2	Shromažďování údajů	20
IV.3	Analýza údajů	21
IV.4	Hodnocení a zpětná vazba	22
IV.5	Plnění standardů kvality	23
IV.6	Trvání Peer návštěvy	24
IV.7	Prvky Peer návštěvy	24
V	Postup pro Evropské Peer Review – zpráva z Peer Review (Fáze 3)	27
V.1	Struktura zprávy z Peer Review	27
V.2	Zásady pro zpracování zprávy z Peer Review	28
V.3	Od Peer návštěvy k závěrečné zprávě z Peer Review	28
VI	Postup pro Evropské Peer Review - realizace opatření (fáze 4)	29
VI.1	Jak vykládat a využívat výsledky z Peer Review	29
VI.2	Jak připravit postupy pro změnu	29
VI.3	Jak pokračovat - systematický přístup k postupům pro změnu	29

VII	Oblasti kvality	32
VII.1	Kvalita poskytování OVP a stanovení oblastí kvality	32
VII.2	Vztah mezi evropskými oblastmi kvality pro poskytovatele OVP a institucionálními / národními rámci	32
VII.3	Čtrnáct evropských oblastí kvality pro instituce OVP	33
VII.4	Oblasti kvality a model zajišťování kvality podle Společného rámce zajišťování kvality (CQAF)	34
VII.5	Jak jsou specifikovány oblasti kvality	34
VIII	Peers	36
VIII.1	Kdo je Peer?	36
VIII.2	Hlavní úkoly Peers.....	36
VIII.3	Složení Peer týmu (Peer Team)	36
VIII.4	Funkce v rámci týmu Peers	37
VIII.5	Požadované schopnosti a odbornosti Peers	38
VIII.6	Příhláška předkládaná Peers.....	39
VIII.7	Příprava a školení Peers	39
VIII.8	Vztah s organizátorem Peer Review	39
IX	Literatura a zdroje	41
IX.1	Literatura.....	41
IX.2	Webové stránky	43
IX.3	Zprávy v LdV projektu "Peer Review in initial VET"	44
X	Slovník pojmů	45
XI	Seznam partnerů LdV projektu "Peer Review in initial VET"	50

I Úvod

I.1 Co je Peer Review?

Peer Review je forma externího hodnocení, jejímž cílem je podporovat posuzovanou vzdělávací instituci při jejích snahách o zajišťování kvality a v úsilí o rozvoj kvality.

Externí skupina odborníků nazývaných Peers má hodnotit kvalitu různých oblastí instituce, například kvalitu poskytování vzdělávání a přípravy jednotlivými odděleními nebo celou organizací. Při postupu hodnocení navštíví Peers hodnocenou instituci.

Peers jsou externisté, pracují však v podobném prostředí a mají specifické odborné zkušenosti a znalosti hodnoceného subjektu. Jsou nezávislí a mají „stejné postavení“ jako osoby, jejichž výkon se hodnotí.

I.2 Proč Peer Review? Výhody a přínosy Peer Review jako nástroje pro zajišťování a rozvoj kvality

Evropští poskytovatelé OVP mohou očekávat, že budou mít prospěch z Peer Review, jak je navrhována v této příručce, na základě:

- získání kritického, a přitom citlivého hodnocení kvality jejich poskytování odborného vzdělávání a přípravy od kolegů v daném oboru,
- seznámení se s pohledem zvenčí,
- zjištění kvality jejich poskytování OVP,
- prezentace jejich silných stránek a zdůraznění dobré praxe,
- vylepšení odpovědnosti vůči zainteresovaným stranám,
- zjištění slepých uliček a slabých stránek,
- získání rad a zjištění dobré praxe hodnotících kolegů (Peers),
- zapojení do vzájemného učení s Peers,
- vytváření sítí a spolupráce s jinými poskytovateli OVP
- získání externí hodnotící zprávy o kvalitě přípravy a vzdělávání s vynaložením poměrně příznivých nákladů.

I.3 Jaké jsou cíle a zásady Evropského postupu pro Peer Review?

I.3.1 Obecné cíle a zásady

Obecné cíle Evropského postupu pro Peer Review jsou:

- podporovat zajišťování a rozvoj kvality,
- zlepšovat transparentnost a srovnatelnost kvality OVP v Evropě prostřednictvím společného evropského standardu
- podporovat rovné příležitosti.

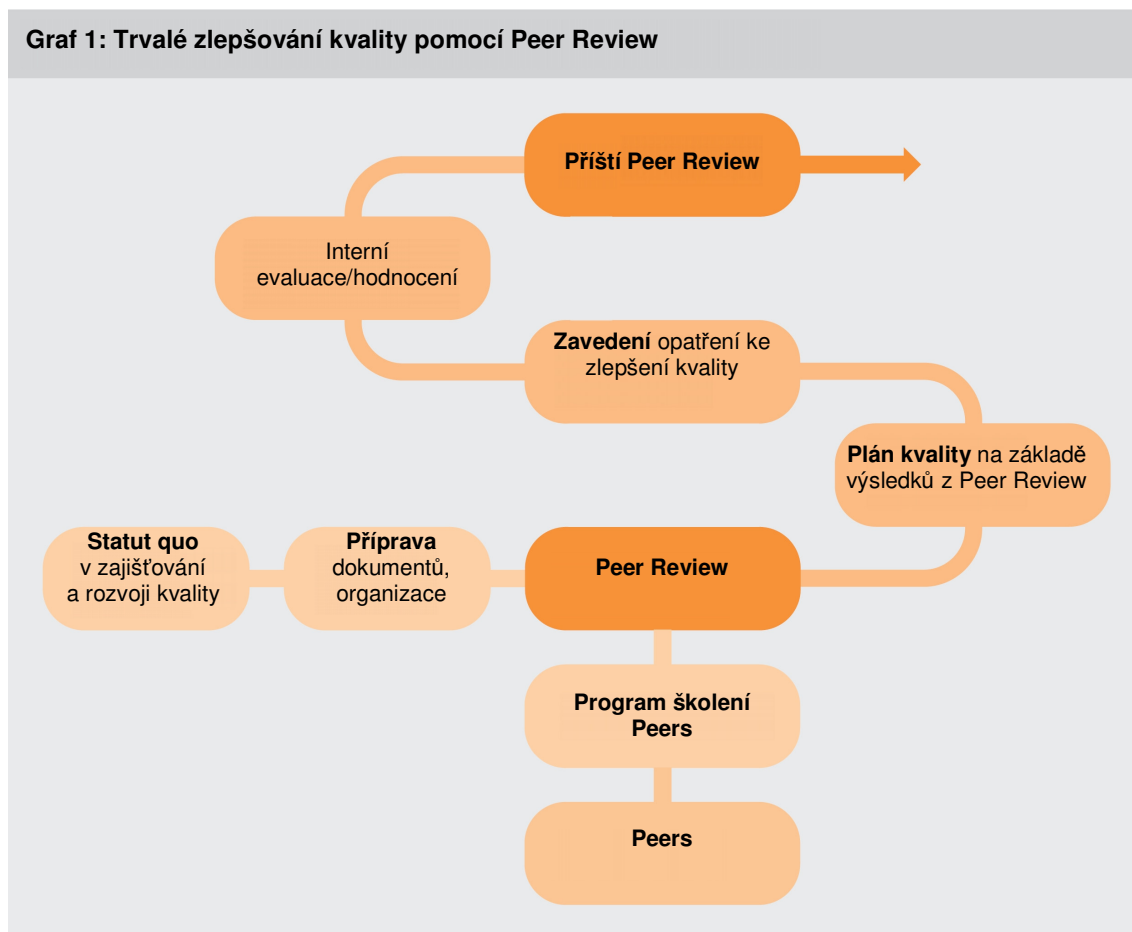
Důležité specifické požadavky a charakteristiky postupu jsou:

- zaměření na zapojené osoby a jejich zájmy a potřeby,
- objektivita a nestrannost Peers,
- transparentnost všech prvků postupu pro všechny zapojené osoby,
- pravidla pro důvěrnost informací a využití výsledků je třeba stanovit předem a všechny zúčastněné osoby se jimi musejí řídit,
- je třeba vyvarovat se střetu zájmů a přímé hospodářské soutěže mezi Peers (a s institucí, z níž pocházejí) a posuzovanou institucí,
- podpora otevřenosti, čestnosti a upřímnosti jako předpoklad pro vzájemné učení,
- povědomí o kulturních vlivech jak na poskytování odborného vzdělávání a přípravy, tak na hodnocení, zejména při mezinárodních Peer Review,
- podpora zvědavého a kritického přístupu jak u Peers, tak u posuzované instituce,
- plán a realizace Peer Review nikoli jako technického a administrativního postupu, ale jako dynamického a motivujícího procesu, z něhož mohou mít prospěch jak posuzovaná instituce, tak Peers.

1.3.2 Evropské Peer Review jako dobrovolný a formativní (výchovní) hodnotící postup

Postup pro Evropské Peer Review byl vytvořen k tomu, aby ho dobrovolně používali poskytovatelé/instituce v oblasti OVP. Má formativní (výchovní) funkci zaměřenou na rozvoj a klade zvláštní důraz na podporu trvalého zlepšování kvality.

Evropský postup pro Peer Review pomáhá poskytovateli OVP / instituci při stanovení statutu quo z hlediska vysoce kvalitního poskytování OVP a zároveň dává cenné návrhy a doporučení pro zlepšení. Primárními příjemci Evropského postupu pro Peer Review jsou tak samotní posuzovaní poskytovatelé OVP. Hlavním cílem postupu popsaneho v této příručce je podpora trvalého rozvoje kvality.

Graf 1: Trvalé zlepšování kvality pomocí Peer Review


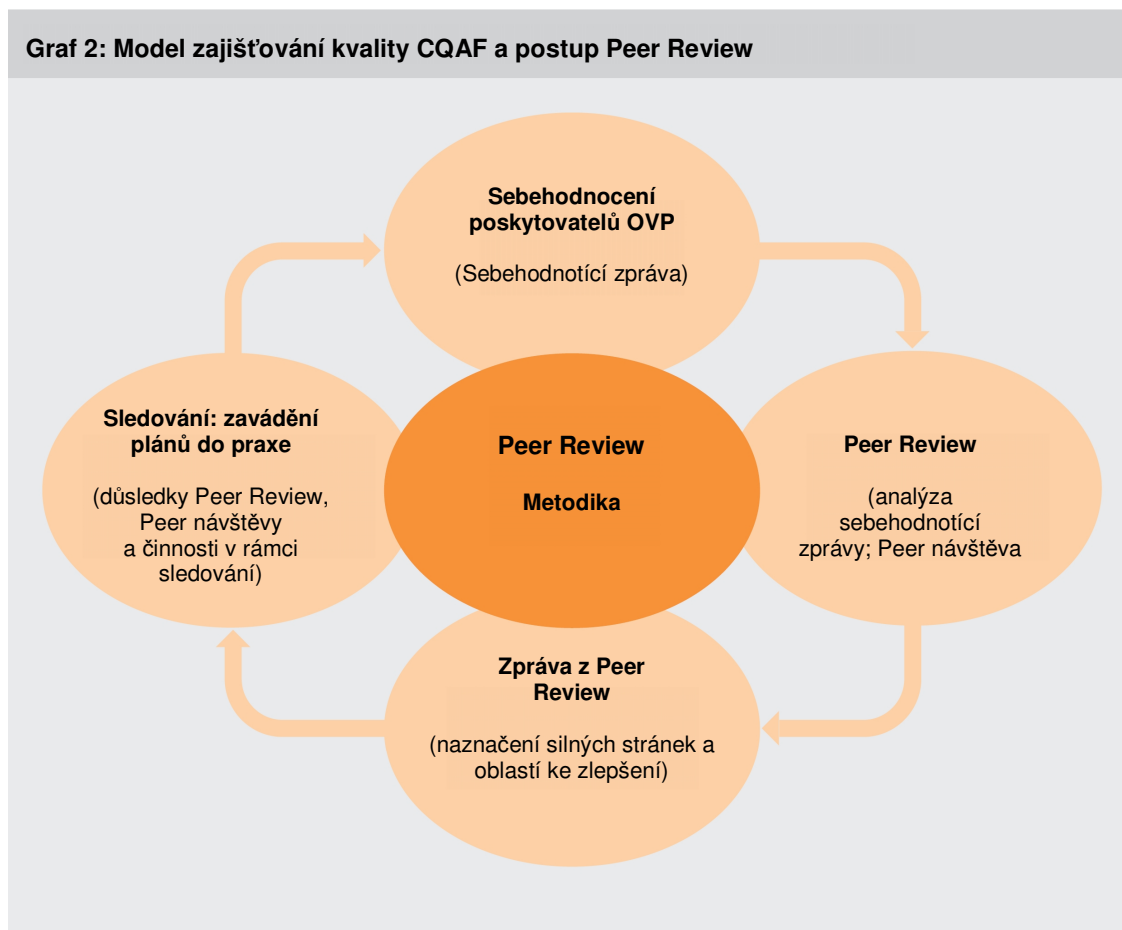
Postup Peer Review popsany v této příručce odpovídá Společnému rámci zajišťování kvality (CQAF) vytvořenému Odbornou pracovní skupinou pro kvalitu v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a schválenému Evropskou radou v roce 2004.

1.4 Postup pro Evropské Peer Review a Společný rámec zajišťování kvality

Postup Peer Review popsany v této příručce odpovídá Společnému rámci zajišťování kvality (CQAF) vytvořenému Odbornou pracovní skupinou pro kvalitu v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a schválenému Evropskou radou v roce 2004.

Peer Review se může v tomto rámci uplatňovat jako nová metoda pro zajišťování a zlepšování kvality. Může se používat k rozšířenému internímu hodnocení i k externímu sledování kvality poskytování OVP. Navíc byla navržena kriteria a ukazatele kvality pro příslušné oblasti kvality.

Metodika Peer Review odpovídá modelu zajišťování kvality formulovanému uvedenou Odbornou pracovní skupinou. Její prvky zahrnují okruh řízení jakosti převládající v nejmodernějších programech řízení kvality. Postup pro Evropské Peer Review jako systematický proces můžeme popsat takto:

Graf 2: Model zajišťování kvality CQAF a postup Peer Review


I.5 Postup pro Evropské Peer Review a gender mainstreaming

Gender mainstreaming¹ je hlavní zásadou Evropského postupu pro Peer Review.

Postup pro Peer Review by měl přispívat k odstraňování stávajících nerovností a podporovat rovnost mezi ženami a muži pokud jde o stupeň zapojení, při rozdělování zdrojů, přínosů, úkolů a odpovědností v oblasti odborného vzdělávání a přípravy, a také v soukromém a veřejném životě (v souladu s články 2 a 3 Amsterodamské smlouvy z roku 1999). Analýza hodnoty a pozornosti věnované „typicky“ mužským a ženským potřebám, úlohám, chování a zájmům by měla sloužit jako východisko pro šetření, jak se vytvářejí genderové stereotypy a nerovnosti pohlaví v sociálním kontextu a jak jsou posilovány formálními i neformálními strukturami a postupy. Je třeba prozkoumat všechna opatření a činnosti s ohledem na jejich schopnost zlepšit kritické uvažování a změnu. Sebereflexe každého, kdo je zapojen do Peer Review, zaměřená na genderové záležitosti je základním předpokladem pro uplatňování strategie gender mainstreamingu v Evropském postupu pro Peer Review.

¹ Pozn. překl.: Metoda genderového mainstreamingu (postup, ve kterém jsou všechny koncepční, rozhodovací a vyhodnocovací procesy ve všech fázích jejich přípravy a provádění podřízeny hledisku rovnosti příležitostí mužů a žen) představuje jeden z nejučinnějších nástrojů k odstraňování nerovností mezi pohlavími. Více viz www.mpsv.cz.

V Evropském postupu pro Peer Review se musí uplatňovat následující genderová kritéria a standardy kvality:


- Gender mainstreaming se musí zapojit na všech stupních a úrovních postupů Peer Review.
- Ve všech zprávách a v průběhu Peer Review se musí používat jazyk citlivý k záležitostem gender mainstreamingu.
- Shromážděné údaje se rozdělují podle pohlaví tak, aby bylo zřejmé, které se týkají mužů a které žen (studenti a studentky; pracovníci a pracovnice).
- V sebehodnotící zprávě a v postupu Peer Review musí být zahrnuta analýza oblasti kvality se zaměřením na rovnost příležitostí žen a mužů.
- V týmu Peers musí pracovat některý Peer, který má zkušenosti z oblasti genderové politiky (jako další schopnost). Složení týmu musí odpovídat správnému zastoupení žen a mužů. Před provedením Peer Review je třeba zjistit a splnit potřeby přípravy ve vztahu ke genderovým záležitostem a gender mainstreamingu.
- V průběhu Peer Review je třeba při vytváření skupin účastníků rozhovorů, při uskutečňování rozhovorů a sledování (formulování otázek a kritérií pro rozhovory / sledování i jazyk a chování v průběhu rozhovorů a sledování musí být citlivé z hlediska genderových záležitostí) zohlednit genderové záležitosti a s ohledem na ně musí být zpracována také příslušná analýza (je třeba se vyhnout při hodnocení genderovým stereotypům atd.).
- Zkoumají-li se rozpočty, musí se provést genderová analýza rozpočtu školy a rozpočtu na vzdělávání.

Před uskutečněním jakékoli Peer Review je třeba uskutečnit genderovou analýzu:

- instituce OVP - práva, zdroje, zapojení, hodnoty a normy ve vztahu k rovnosti příležitostí žen a mužů (kvantitativní údaje a pokud možno i kvalitativní hodnocení rozdělené podle pohlaví),
- panel odborníků - složení, potřeby přípravy ve vztahu ke genderovým záležitostem a gender mainstreamingu,
- sebehodnotící zpráva - genderová analýza sledovaných oblastí, používání jazyka.

Jsou-li plánována nějaká opatření proti nerovným příležitostem žen a mužů, je třeba zpracovat hodnocení dopadu takových opatření na ženy a muže. Při tomto hodnocení se použijí kritéria vztahující se k ženám a mužům při porovnávání a hodnocení současné situace a trendu s očekávaným vývojem vyplývajícím ze zavedení navrhované politiky. Hodnocení vlivu na ženy a muže je třeba uskutečnit v rané fázi, jakmile se zjistí, že postup posouzení má nějaký dopad na genderové záležitosti. Kritéria takového hodnocení představují rozdíly mezi ženami a muži z hlediska zapojení, zdrojů, norem a hodnot, a také práv.

Gender mainstreaming může být také vybrán jako oblast kvality pro Evropské Peer Review.

 **Checklist k indikátorům pro oblast gender mainstreamingu** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

I.6 Kdo může používat Postup pro Evropské Peer Review?

Primární cílovou skupinou pro Postup pro Evropské Peer Review jsou poskytovatelé počátečního OVP v Evropě se zkušenostmi se zajišťováním a rozvojem kvality. Jako základní předpoklad pro uskutečnění Peer Review a měřítko minimální zkušenosti se doporučuje, aby poskytovatel OVP nejméně jednou v minulosti uskutečnil sebehodnocení.

Co znamenají pojmy „instituce a/nebo poskytovatelé počátečního odborného vzdělávání a přípravy (OVP)“?

V Příručce pro Peer Review se pojmy „instituce OVP“ a „poskytovatel OVP“ používají jako synonyma. Zahrnují instituce odpovědné za zajišťování a rozvoj kvality primárně na úrovni školy, ale také na úrovni instituce koordinující zajišťování a rozvoj kvality škol.

I.7 Úloha zainteresovaných osob v Evropském postupu pro Peer Review

Do procesu Peer Review se doporučuje zapojení různých relevantních skupin zainteresovaných osob. Zainteresovanými osobami v oblasti OVP jsou všichni, kdo pracují a učí se v instituci poskytující odborné vzdělávání a přípravu: učitelé, studenti, administrativní pracovníci; dále partneři poskytovatele OVP v rámci nějaké spolupráce, rodiče, absolventi, školy, jejichž absolventi jsou přijímáni do počátečního odborného vzdělávání a přípravy, jakož i instituce dalšího vzdělávání, budoucí zaměstnavatelé a trh práce, úřady ve školství a sociální partneři a společnost obecně.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat podnikům jako partnerům pro spolupráci v oblasti OVP (učňovské programy, stáže atd.) a budoucím zaměstnavatelům.

Zainteresované osoby mohou být partnery pro rozhovory jak při sebehodnocení, tak při Peer Review. Mohou rovněž fungovat jako Peers, jestliže jejich zvláštní zkušenosti a know-how k procesu přispívají. Zainteresované osoby nebo jejich skupiny mohou mít také zájem o výsledky Peer Review (např. o zprávu z Peer Review).

I.8 Dokumentace Evropského Peer Review

I.8.1 Portfolio Evropského Peer Review

Poskytovatel OVP shromáždí všechny relevantní dokumenty Evropského Peer Review v Portfoliu Evropského Peer Review. Portfolio obsahuje list s úvodními informacemi, sebehodnocení, zprávu z Peer Review a ostatní důležité dokumenty shromážděné v průběhu Peer Review. V projektu z programu Leonardo da Vinci „Peer Review in initial VET“ doplňovalo portfolio zvláštní osvědčení.

I.8.2 Osvědčení k Evropskému Peer Review

Koordinátor projektu Leonardo da Vinci „Peer Review in initial VET“ vydal ve spolupráci osvědčení k Evropskému Peer Review poskytovatelům OVP, kteří úspěšně uskutečnili postup Peer Review podle požadavků stanovených v této Příručce.

II Postup - přehled

II.1 Koordinace a organizace Evropského Peer Review

Peer Review je možné organizovat různými způsoby v závislosti na 1) dostupných sítích, 2) zdrojích (personálu a financí) a 3) potřebách a požadavcích poskytovatelů OVP.

Jednoduché Peer Review může uskutečnit poskytovatel OVP, který chce získat určitou externí zpětnou vazbu od Peers a má v úmyslu vytvářet síť (spolupracovat) s ostatními poskytovateli OVP příležitostně a spontánním způsobem s využitím již existujících kontaktů. Nemusí docházet k žádné další spolupráci mezi posuzovaným poskytovatelem OVP a poskytovateli OVP, z nichž pocházejí Peers.

Mohou se uskutečňovat také vzájemné Peer Review mezi dvěma poskytovateli OVP, což však vyžaduje silnější a stálejší spolupráci.

Peer Review se většinou uskutečňují v síti tří nebo více partnerů. Síť buď již existují, nebo se vytvářejí za účelem uskutečňování Peer Review. Tím se obvykle rozšiřuje spolupráce a místo jednorázové činnosti se uplatňuje rozsáhlejší spojení v síti: mohou se zavést společné přípravné činnosti, například vybírání Peers, příprava, přidělování Peers k jednotlivým poskytovatelům OVP atd., jakož i společné programy pro podávání zpráv a sledování. Síť pro Peer Review se také obvykle dohodne na společných pravidlech a ukazatelích. To vše vyžaduje pevnější síť a zároveň jsou potřebné vhodné struktury a dostatečné zdroje. Přidanými hodnotami takového přístupu mohou být:

- synergie při uskutečňování Peer Review mezi poskytovateli OVP v síti,
- zvýšení počtu možných Peers a počtu institucí, ze kterých Peers přicházejí,
- širší externí uznání Peer Review (které bude plně přijato přinejmenším v rámci sítě),
- větší naděje na možné „vedlejší produkty“ - další spolupráce kromě Peer Review.

Mají-li se Peer Review uskutečňovat v nějaké větší síti, bude nutné vytvořit koordinační orgán, který zajistí vysoce kvalitní Peer Review a účinnou koordinaci mezi členy sítě. Tuto funkci může také vykonávat jeden z poskytovatelů OVP v síti. Mezi úkoly tohoto koordinačního orgánu patří například řízení sítě, koordinace vývoje společných postupů (pravidla a ukazatele), poskytování podpory a rad jednotlivým poskytovatelům OVP, výběr a příprava Peers a koordinování a sledování Peer Review.

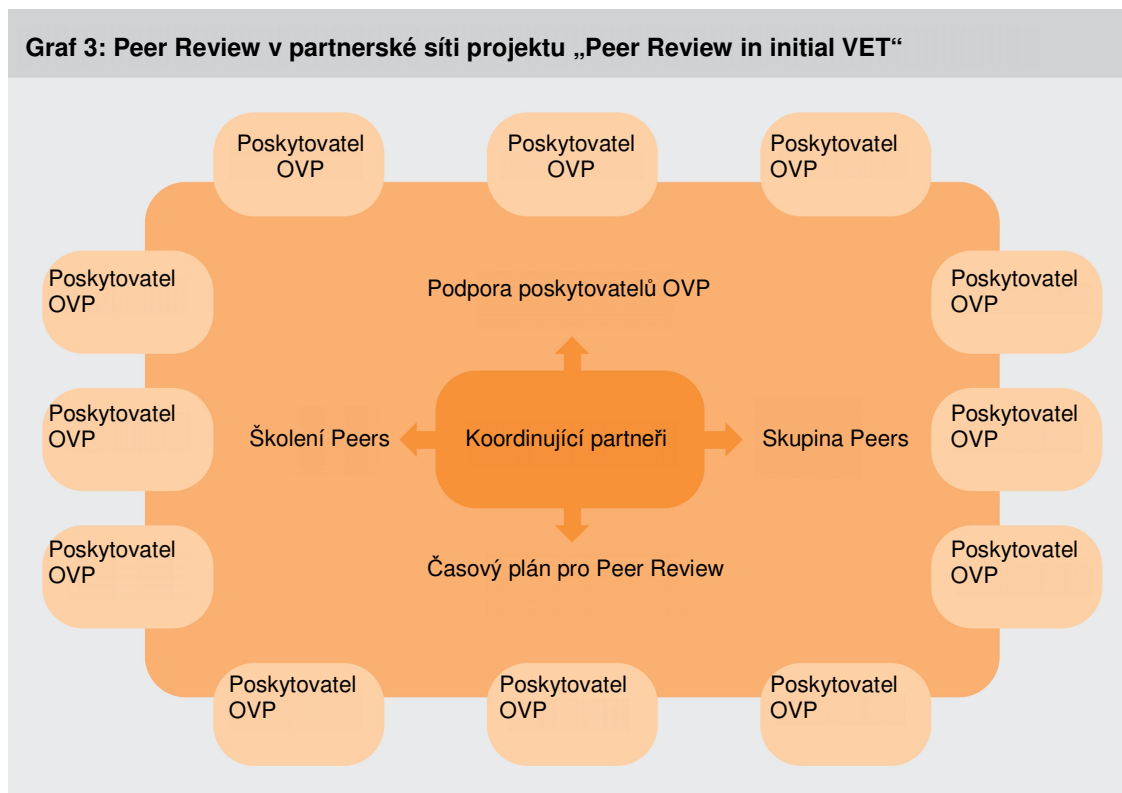
Proto jsou úkoly a odpovědnosti koordinačního orgánu také stanoveny v Evropském postupu pro Peer Review.

Evropské Peer Review v praxi: koordinace Peer Review v síti

Pilotní Peer Review uskutečněné v projektu Leonardo da Vinci „Peer Review in initial VET“ byly založeny na síti 14 spolupracujících partnerů. Postup koordinovaly a sledovaly čtyři instituce, které odpovídaly za pilotní fázi v rámci celkové struktury řízení projektu:

- **öibf (Rakouský ústav pro výzkum odborného vzdělávání) a FNBE (Finský národní ústav pro vzdělávání) odpovídaly za koordinaci a sledování Peer Review;**
- Univerzita v Pětikostelí (Pécs) byla partnerem odpovědným za zpracování Peer Applications a vytvoření databáze Peers pro tento projekt²;
- **Aberdeen College poskytla a vedla přípravný kurz pro Peers vytvořený na Internetu.**

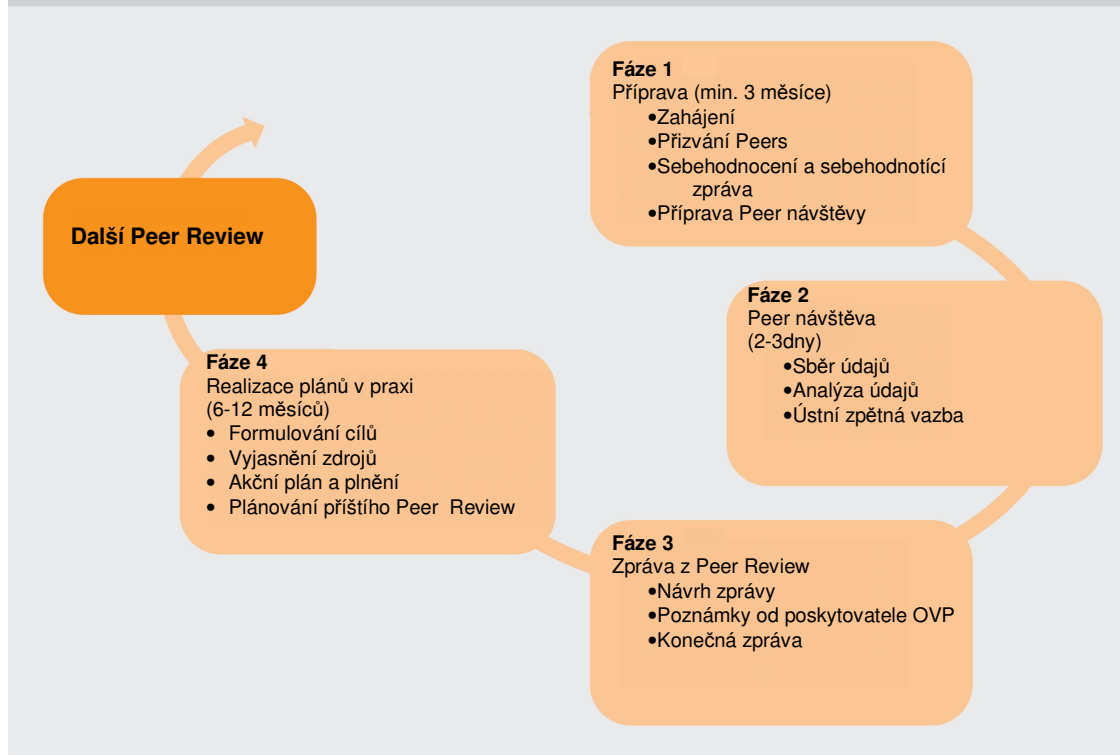
² öibf v současné době tuto databázi rozšiřuje tak, aby vznikl Evropský seznam Peers (European Peer Register).

Graf 3: Peer Review v partnerské síti projektu „Peer Review in initial VET“

II.2 Čtyři fáze Evropského Peer Review

Postup Peer Review má 4 fáze.

1. Peer Review je zahájeno přípravnou fází. V této první fázi se organizuje Peer Review a poskytovatel OVP píše sebehodnocení. Je třeba přijmout a vyškolit Peers. Zpracuje se časový plán hodnocení a připraví opatření pro Peer návštěvu (Peer Visit) u poskytovatele OVP.
2. Ve druhé fázi se uskutečňuje Peer návštěva, která je klíčovou činností postupu Peer Review: Peers přijdou k poskytovateli OVP a uskuteční hodnocení. Toto hodnocení zahrnuje prohlídku objektu a rozhovory s různými skupinami zainteresovaných osob. Na konci Peer návštěvy poskytnou Peers úvodní (předběžnou) zpětnou vazbu.
3. Po Peer návštěvě zpracují Peers návrh zprávy. Poskytovatel OVP předá k této zprávě své připomínky a potom se vydá závěrečná zpráva z Peer Review.
4. Čtvrtá fáze je důležitá pro zlepšování poskytování OVP a rozvoj organizace: výsledky a doporučení z Peer Review se přenášejí do konkrétních akcí zaměřených na zlepšení. Tyto akce je třeba nejprve naplánovat a potom realizovat.

Graf 4: Čtyři fáze Evropského Peer Review

II.3 Odhadovaná doba potřebná pro Evropské Peer Review

II.3.1 Doba potřebná na přípravu

Správná příprava a organizace Peer Review vyžaduje dostatek času.

Pokud bylo sebehodnocení provedeno již dříve, může hned začít Peer Review. Na přípravu a organizaci Peer Review je však třeba vyhradit nejméně tři měsíce. Sebehodnocení by mělo být k dispozici nejméně měsíc před Peer Review, aby se Peers mohli na Peer návštěvě dostatečně připravit.

Pokud nebylo předem provedeno sebehodnocení, je třeba vyhradit pro ně minimálně šest měsíců. Sebehodnocení musí předcházet před každé Peer Review.

II.3.2 Doba potřebná na Peer návštěvu a přípravu zprávy (Report)

Peer návštěva obvykle trvá dva až tři dny, v závislosti na velikosti hodnocené instituce a rozsahu Peer Review, to znamená počtu oblastí kvality, které mají být zkoumány, však může zabrat až pět dnů. Zkušenosti získané v pilotní fázi projektu Peer Review in initial VET naznačují, že je třeba plánovat Peer návštěvy v délce dvou až tří dní a počítat s dalším půl dnem přípravné práce Peer týmu před návštěvou: jeden den je na uskutečnění obsáhlého a užitečného hodnocení příliš krátký (a je-li nutné, aby Peers někam cestovali, je třeba dbát i na efektivní využívání /omezených/ prostředků), zatímco více než tři dny by byly jak pro Peers, tak i pro poskytovatele OVP příliš náročné. Je třeba si uvědomit, že rozsah Peer Review, tj. počet zkoumaných oblastí kvality, musí odpovídat tomuto časovému rámci (viz též kapitoly 3 a 7).

II.3.3 Doba potřebná pro realizaci opatření ke zlepšení a postupů pro změnu

Do dvou měsíců od přijetí závěrečné zprávy z Peer Review je třeba předložit akční plán; je třeba počítat s tím, že realizace navržených opatření a jejich uplatnění zaberou nejméně šest měsíců až jeden rok.

II.4 Přehled: časový plán a odpovědnosti v Evropském Peer Review

Tabulka 1: Úkoly poskytovatelů OVP, Peers a koordinačního orgánu Evropského postupu pro Peer Review, v chronologickém pořadí

Fáze 1 - Příprava

Poskytovatel OVP / instituce

Na úvod:

- Rozhodnutí o provedení Peer Review
- Rozhodnutí o externí organizaci Peer Review (jednotlivá Peer Review, síť Peer Review)
- Rozhodnutí o interní organizaci Peer Review (odpovědnosti a úkoly)
- Rozhodnutí o oblastech kvality
- Odeslání úvodního informačního listu (s návrhem hrubého harmonogramu) koordinačnímu orgánu
- Nepovinně: Organizace koordinační schůzky poskytovatelů OVP / institucí v síti s koordinačním orgánem

Peers a Peer tým:

- Vyhledání vhodných Peers s ohledem na posuzované oblasti kvality
- Výzva k Peers, aby se přihlásili koordinačnímu orgánu
- Výběr Peers po poradě s koordinačním orgánem
- Uzavření smluv s Peers

Sebehodnocení a sebehodnotící zpráva:

- Uskutečnění sebehodnocení
- Sepsání sebehodnotící zprávy
- Předložení sebehodnotící zprávy Peers a koordinačnímu orgánu
- Zpřístupnění ostatních nezbytných dokumentů Peers a koordinačnímu orgánu

Příprava Peer návštěvy:

- Časový plán Peer návštěvy: stanovení data a návrh programu Peer Review
- Organizace přípravné schůzky Peers
- Příprava organizace Peer návštěvy na místě (místnosti a zařízení, účastníci rozhovorů, oběd, prohlídka objektů atd.)
- Doporučení:** Organizace předběžné schůzky Peers s poskytovateli OVP, při níž se vyjasní úkoly a zodpoví otázky Peers („schůzka zaměřená na kladení otázek a poskytování odpovědí“).

Fáze 1 - Příprava

Peers:

Peers a Peer tým:

- Předložení přihlášky jako Peer
- Podpis smlouvy o Peer Review
- Příprava na Peer Review a uskutečnění školení pro Peer Review

Sebehodnocení a sebehodnotící zpráva:

- Přijetí sebehodnotících zpráv od poskytovatelů OVP
- Přečtení a analýza sebehodnotící zprávy
- Zjištění oblastí, které je třeba prozkoumat, a témat hodnocení v rámci Peer Review

Příprava Peer návštěvy:

- Pomoc při plánování Peer návštěvy, zejména při zpracování návrhu programu Peer Review
- Výměna názorů v týmu Peers o obsahu sebehodnotící zprávy, dohoda o tématech hodnocení pro Peer Review
- Příprava otázek pro rozhovory a kritéria pro hospitace
- Účast v přípravné schůzce Peers k vytvoření týmu a přípravě Peer návštěvy
- Doporučení:** Účast v úvodní schůzce Peers s poskytovatelem OVP, na které se vyjasní úkoly hodnocení a případně předají další informace („schůzka zaměřená na kladení otázek a poskytování odpovědí“).

Koordinační orgán

Na úvod:

- Odeslání informací o postupu Peer Review poskytovatelům OVP / institucím
- Shromáždění listů s úvodními informacemi
- Vytvoření úvodního plánu rozvrhu Peer Review (vzorového plánu) na základě informací z listů s úvodními informacemi od poskytovatelů OVP
- Nepovinně: Organizace koordinační schůzky poskytovatelů OVP / institucí v síti s koordinačním orgánem

Peers a Peer tým:

- Hledání vhodných Peers - vyžádání přihlášek, jejich zpracování a vyhodnocení
- Přidělení Peers jednotlivým poskytovatelům OVP / institucím (s ohledem na oblasti kvality, které mají být zkoumány)
- Výběr Peers (po poradě s poskytovatelem OVP / institucí)
- Dohled a pomoc se smlouvou s Peers

Sebehodnocení a sebehodnotící zpráva:

- Přijímání sebehodnotících zpráv od poskytovatelů OVP
- Předání sebehodnotící zprávy Peers (pokud nebyla zaslána přímo)

Příprava Peer návštěvy:

- Časový plán Peer návštěvy (po poradě s poskytovatelem OVP a Peers)
- Organizace přípravy a školení pro Peers

Fáze 2 – Peer návštěva

Poskytovatel OVP / instituce

Podpora Peers v následujících činnostech:

- Zajišťování zařízení a místností
- Organizace rozhovorů a hospitací
- Organizace prohlídky prostorů poskytovatele OVP
- Přijetí zpětné vazby od Peers
- Potvrzení na základě komunikace

Peers:

- Shromáždění údajů
- Návštěva prostorů poskytovatele OVP
- Vedení rozhovorů a hospitací
- Analýza a projednání zjištění v týmu Peers
- Zpracování odborného hodnocení a formulování společných závěrů
- Předání ústní zpětné vazby poskytovateli OVP
- Potvrzení na základě komunikace
- Provedení meta-zhodnocení v Peer týmu

Koordinační orgán

- Nepovinně: Účast při Peer návštěvách

Fáze 3 – Zpráva z Peer Review

Poskytovatel OVP / instituce

- Poznámky k návrhu zprávy z Peer Review

Peers:

- Napsání zprávy z Peer Review (Peer Review Report) a její předložení poskytovateli OVP / instituci
- Přijetí poznámek od poskytovatele OVP / instituce a finalizace zprávy z Peer Review
- Konec zapojení Peers

Koordinační orgán

- Nepovinně: Přijetí zprávy z Peer Review
- Nepovinně: Zapojení do psaní nebo finalizace zprávy z Peer Review

Fáze 4 – Plnění plánů

Poskytovatel OVP / instituce

- Rozhodnutí o realizaci poznatků z Peer Review
- Opatření ke zlepšení plánu
- Uplatnění opatření ke zlepšení
- Naplánování a uskutečnění příštího Peer Review

Koordinační orgán

- Nepovinně: Zapojení do sledování

III Postup pro Evropské Peer Review

III.1 Zahájení

III.1.1 Rozhodnutí o uskutečnění Peer Review

Zahájení Peer Review v sobě obsahuje:

- rozhodnutí o uskutečnění Evropského Peer Review s vysokým zájmem managementu a dalších významných zainteresovaných osob,
- rozhodnutí, zda se má Peer Review týkat celé instituce nebo pouze některých jejích částí,
- rozhodnutí o cílech a účelech Peer Review
- rozdělení úkolů a odpovědností, včetně pověření organizátora Peer Review a týmu pro kvalitu a
- rozhodnutí o času a zdrojích přidělených pro Peer Review.

Účinnost z hlediska zlepšení kvality závisí na spolupráci a zapojení zúčastněných lidí. Od začátku je třeba zajistit zájem a zapojení vedení (ředitel, vedoucí oddělení atd.), ale také dalších pracovníků (vyučujících a administrativních pracovníků) a dalších důležitých zainteresovaných osob. Rovněž musí být jasně sděleno, že procesy změn na základě zprávy z Peer Review ve Fázi 4 postupu Peer Review (Plnění plánů) se budou skutečně realizovat.

Odpovědnost za koordinaci všech činností, které se týkají Peer Review, musí být přidělena některému organizátorovi Peer Review. Tento organizátor bude jako člen štábu spojovacím článkem mezi posuzovaným poskytovatelem OVP / institucí a Peer týmem posuzujícím instituci. Protože úloha organizátora Peer Review je klíčová, musí být tato osoba pečlivě vybrána.

III.1.2 Rozhodnutí o oblastech kvality

Dalším krokem je rozhodnutí, kterými oblastmi kvality se má Peer Review zabývat. O oblastech kvality by mělo rozhodovat vedení, pokud možno po dohodě s pracovníky a jinými důležitými zainteresovanými osobami. Poskyvatelé OVP / instituce musejí vybírat pouze ty oblasti kvality, na něž mají nějaký vliv. Přehled oblastí kvality najdete v kapitole VII.

Při vybírání oblastí kvality je možno uvažovat o těchto záležitostech³:

- Jsou nějaké oblasti kvality důležité kvůli národním / regionálním / místním atd. požadavkům na kvalitu a standardům?
- Jsou některé oblasti kvality příkladem dobré praxe?
- Potřebují některé oblasti kvality naléhavě kontrolu např. kvůli zjištěným potížím?
- Jsou některé oblasti kvality obzvlášť důležité, např. proto, že je třeba vyvolat jejich nějaký nový rozvoj?
- Potřebují některé oblasti kvality, kde došlo k inovacím, zhodnocení?
- Jsou některé oblasti kvality obzvlášť zajímavé pro významné skupiny zainteresovaných osob?

Obecným vodítkem při vybírání oblastí kvality je jejich závažnost.

Dále je třeba brát v úvahu proveditelnost: čím širší je rozsah oblastí kvality, které se mají posuzovat, tím více času a zdrojů bude nutno na Peer Review vynaložit. Politika „malých

³ Navíc se může brát v úvahu záležitost získání osvědčení o Evropském Peer Review. To je však důležité pouze tehdy, jestliže existují vhodné struktury (např. koordinační orgán), jež budou Evropské Peer Review sledovat a dohlížet na ně, a které budou vydávat osvědčení poskytovatelům OVP, kteří úspěšně uskuteční Peer Review podle požadavků uvedených v tomto Manuálu (viz též kapitola 1.8.2.).

kroků“ bude vhodná zejména pro poskytovatele OVP, kteří mají málo předchozích zkušeností s hodnocením. (Mohou se také rozhodnout vyzkoušet postup pouze na částech své instituce.) Doporučuje se, aby se dvoudenní Peer návštěva zaměřila nejvýše na dvě vybrané oblasti kvality - pouze velmi zkušené Peers budou schopni zvládnout během tohoto časového rámce více oblastí kvality. Uvědomte si, že hodnotí-li se příliš mnoho oblastí kvality, bude hodnocení dosti povrchní nebo budou muset Peers zúžit své zaměření na vybraná témata v oblastech kvality.


Kromě toho bude možná rozumnější zabývat se oblastmi, kde již byla uskutečněna interní evaluace, aby se zmenšilo úsilí při sebehodnocení.

Dále mohou být pro Peers vytvořeny zvláštní hodnotící otázky: vedle pověření pro oblasti kvality mohou poskytovatelé OVP udělit Peers „pověření“, aby věnovali zvláštní pozornost určitým záležitostem a otázkám, které mají pro poskytovatele OVP zvláštní význam. Zvýší se tím užitečnost výsledků Peer Review.

III.1.3 Úvodní dokumentace a informace

Základní rozhodnutí týkající se provedení Peer Review pak poskytovatel OVP zdokumentuje v písemné formě. „List s úvodními informacemi“ (Initial Information Sheet) slouží jako interní dokumentace a jako externí informace pro koordinační orgán, Peers, ostatní poskytovatele OVP v síti atd. Formulář je třeba vyplnit a včas odeslat koordinačnímu orgánu, tj. nejméně tři měsíce před uskutečněním Peer Review.

„List s úvodními informacemi“ zahrnuje dokumentaci 1) kontaktních informací, 2) výchozí situace a rozhodnutí uskutečnit Peer Review (a kdo o tom rozhodl), 3) cílů a účelu Peer Review, 4) jak má být Peer Review organizováno, 5) interního rozdělení úkolů a odpovědností, 6) přehledu postupu a harmonogramu (které kroky mají být učiněny a kdy), 7) oblastí kvality, 8) dalších poznámek a 9) seznamu možných Peers.

 Formulář **List s úvodními informacemi** (Initial Information Sheet) je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

III.1.4 Nepovinně: Koordinační schůzka

Jsou-li Peer Review organizovány jako reciproční přezkoumávání nebo hodnocení v síti poskytovatelů OVP, zlepšit celý postup schůzka mezi zástupci poskytovatelů OVP (a případně také s koordinačním orgánem)⁴:

Součástí programu mohou být tyto aktivity:

- vzájemné představení, krátká prezentace poskytovatelů OVP,
- očekávání poskytovatelů OVP, motivace managementu a vyučujících,
- informace o postupu Peer Review a diskuse o něm (účel, cíle, proces a činnosti, zdroje a pracovní doba zapojených osob),
- profil kompetencí Peers, způsob výběru Peers,
- zapojení managementu a zúčastněných pracovníků,
- případné informace a/nebo rozhodnutí o zapojení správních či samosprávních orgánů,
- případně smluvní vztahy mezi 1) poskytovateli OVP a/nebo 2) poskytovateli OVP a koordinačním orgánem,
- další kroky, časový plán, dotazy.

⁴ V evropském projektu „Peer Review in initial VET“ tomuto účelu posloužila 3. mezinárodní schůzka v Trentu (16.-17. ledna 2006).

III.1.5 Doporučení: Smlouvy mezi poskytovateli OVP a koordinačním orgánem

Jestliže se Peer Review uskutečňují ve větším rozsahu, je užitečné uvést povinnosti a odpovědnosti různých stran v písemné dohodě.⁵ Taková smlouva by se měla zabývat těmito důležitými záležitostmi:

- účel dohody,
- práva a povinnosti, vzájemná očekávání, podmínky partnerů v síti (a případně koordinačního orgánu),
- cíle postupu Peer Review,
- interní rozdělení úkolů a odpovědností,
- náklady
- ochrana údajů,
- zapojení školského úřadu (pokud se uplatňuje),
- akční plán a odpovědnost za plnění akčního plánu,
- postup, kroky, harmonogram.


III.2 Výběr Peers a pozvánka do Peer týmu

Jakmile je přijato rozhodnutí o uskutečnění Peer Review a byly vybrány oblasti kvality, začne se poskytovatel OVP a/nebo koordinační orgán zabývat nábořem Peers. Budoucím Peers mohou být rozeslány předběžné informace o postupu Peer Review a úkolech Peers.

Peers mohou pocházet z jiných poskytovatelů OVP nebo zainteresovaných institucí. Poskytovatelé OVP mohou navrhnout vhodné Peers. Peers mohou také předkládat přihlášky z vlastní iniciativy. Jestliže neexistuje koordinační orgán nebo je-li zapojen jen okrajově, mohou poskytovatelé OVP rovněž vybrat a přizvat Peers sami. Doporučuje se používání standardního formuláře přihlášky pro Peers.

Vedle schopností a zkušeností Peers je důležitým faktorem při vytváření Peer týmů dostupnost. Oblasti odbornosti Peers tak musejí odpovídat oblastem kvality, které se budou posuzovat, a zároveň musejí být slučitelné časové rozvrhy Peers a poskytovatelů OVP. Koordinátora Peer Review je třeba vybírat velmi pečlivě: bude klíčovou osobou Peer týmu a bude mít celkovou odpovědnost za proces Peer Review, komunikaci a koordinaci v rámci Peer týmu, hospodaření s časem, vztahy s poskytovatelem OVP atd. Má-li proces Peer Review vést odborník na evaluaci, je třeba ho také přijmout.

Další informace o Peers a výběru Peers lze nalézt v kapitole VIII.

 Formulář **Přihlášky pro Peers** (Peer Application) je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

Buď poskytovatel OVP, nebo koordinační orgán musí také s dostatečným předstihem informovat Peers o jejich povinnostech a úkolech a uzavřít příslušnou smlouvu. Peers by měli proto dostat list s úvodními informacemi (Initial Information Sheet) i souhrn, co se od nich v průběhu Peer Review očekává. Tyto informace mohou také být připojeny k formálnímu zvacímu dopisu, který musí být odeslán, jakmile bylo úspěšně provedeno přidělení Peers k poskytovatelům OVP a jakmile byl stanoven časový plán pro Peer Review.

 Formulář **vzorové smlouvy pro Peers** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

⁵ V evropském projektu „Peer Review in initial VET“ upravovaly tyto záležitosti partnerské smlouvy.

Souhrnně řečeno, vyžaduje výběr a pozvání Peers:

- vyžádání přihlášek od Peers s využitím standardního formuláře přihlášky,
- výběr Peers podle jejich odbornosti a jejich přidělení k jednotlivým poskytovatelům OVP,
- nepovinně: přijetí hodnotícího odborníka, aby vedl proces Peer Review,
- jmenování koordinátora Peers (Peer Coordinator),
- odeslání informací Peers o 1) postupu Peer Review, 2) poskytovateli OVP, kterého budou hodnotit, a 3) jejich povinnostech a úkolech,
- uzavření smlouvy s Peers a odeslání oficiálního pozvání Peers.

III.3 Sebehodnocení a sebehodnotící zpráva

III.3.1 Doporučení k provedení sebehodnocení

Důležitým předpokladem pro uskutečnění Peer Review je důkladná analýza silných stránek a oblastí, kde je možné zlepšení. Proto je nutné provést systematické sebehodnocení (self-evaluation) ve všech oblastech kvality vybraných pro Peer Review, ještě než se uskuteční externí Peer Review. Výsledky sebehodnocení je třeba dokumentovat v sebehodnotící zprávě (Self-Report).

Sebehodnocení musí být pojato jako šetření na úrovni instituce (nebo na úrovni oddělení, poboček atd. nějaké instituce), mohou však před ním předcházet hodnocení jednotlivých pracovníků, zejména vyučujících, a tato hodnocení mohou sebehodnocení podporovat. Pro hodnocení jednotlivců je možné zavést postup Peer Review mezi jednotlivými vyučujícími (srv. Gutknecht-Gmeiner, 2005, část I: Mezinárodní výzkum a analýza).

Pro Evropské Peer Review není předepsaný žádný zvláštní postup sebehodnocení. Naopak jsou poskytovatelé OVP povzbuzováni, aby využívali již uskutečněných hodnocení a vyhnuli se tak zdvojování úsilí. Jestliže tedy bylo sebehodnocení provedeno před přiměřeně dlouhou dobou (do dvou let) před Peer Review, mohou se jeho výsledky využít pro sebehodnotící zprávu. Pro oblasti nebo kriteria, jimiž se hodnocení dosud nezabývalo, se však musí zpracovat další hodnocení.

Jestliže poskytovatel OVP zpracovává sebehodnocení poprvé, doporučuje se, aby využil poučení (a případně také konzultací). Vhodných pokynů a příruček k naplánování a provedení sebehodnocení existuje mnoho. Chceme-li uvést pouze jeden příklad, vytvořený spoluprací evropských odborníků, můžeme doporučit „European Guide on Self-assessment for VET providers“ (Evropský průvodce k sebehodnocení pro poskytovatele OVP) zpracovaný Odbornou pracovní skupinou pro kvalitu v OVP.⁶

III.3.2 Kriteria kvality pro sebehodnocení

Sebehodnocení se může uskutečnit různým způsobem. Poskytovatelé OVP mohou zvolit vhodný postup podle svých zájmů, potřeb a zkušeností. Měl by však být jasný a strukturovaný a zaměřovat se na příslušné oblasti kvality a otázky pro hodnocení. Kromě jasného odhodlání managementu a pracovníků uskutečnit toto sebehodnocení musejí být jasné odpovědnosti a úkoly spojené s tímto postupem.

Postup musí

- být proveden transparentním a spravedlivým způsobem,
- zapojovat všechny důležité zainteresované osoby,
- používat vhodné metody hodnocení a

⁶ Ravnmark, Lise-Lotte (2003): „A European Guide on Self-assessment for OVP providers“ (Evropský průvodce k sebehodnocení pro poskytovatele OVP), Technical Working Group on Quality in VET (Odborná pracovní skupina pro kvalitu v OVP), dostupný například na adrese <http://communities.trainingvillage.gr/quality> v angličtině, němčině, francouzštině a italštině.

- zahrnovat vhodné sdílení informací a výsledků.

Od počátku musí být zajištěna uskutečnitelnost sebehodnocení z hlediska času a zdrojů.

III.3.3 Profil sebehodnocení: hodnocení silných stránek a oblastí ke zlepšení

Při sebehodnocení je třeba v posuzovaných oblastech kvality zjistit silné stránky a oblasti, kde je nutné se zlepšit. V sebehodnotící zprávě je nutno pojednat o akcích potřebných pro zlepšení a naznačit jejich uskutečnění. Dobře známým, jednoduchým a z hlediska času efektivním postupem k získání profilu výkonu ve vybraných oblastech kvality je například SWOT analýza. Silné stránky a oblasti pro zlepšení je třeba zjistit na úrovni kritérií jednotlivých oblastí kvality (viz kapitola VII).

III.3.4 Sebehodnotící zpráva

Sebehodnotící zpráva je hlavním dokumentem postupu Peer Review: musí obsahovat všechny informace nezbytné pro přípravu Peer Review. Proto se musí zabývat všemi tématy, jež se budou hodnotit v průběhu Peer Review.

I když si poskytovatelé OVP mohou volně vybrat metody a postupy pro sebehodnocení, musejí být sebehodnotící zprávy standardní a jednotné, aby umožňovaly porovnání jednotlivých poskytovatelů. Popis výsledků sebehodnocení musí být jasný, stručný a musí mít smysl. Důkazy podporující hodnocení uvedená v sebehodnotící zprávě je třeba připojit v Příloze.

 Formulář **sebehodnotící zprávy** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

První část zprávy představuje aktualizaci (zpřesnění) informací z listu s úvodními informacemi (Initial Information Sheet), kde jsou všechny relevantní údaje o postupu Peer Review. Druhou část tvoří popis poskytovatele OVP a nabízených studijních programů, prohlášení o poslání, statistické údaje a informace o organizačních záležitostech. Třetí část obsahuje výsledky oblastí kvality vybraných pro sebehodnocení. Má poskytovat hodnocení silných stránek a oblastí, kde je nutné zlepšení, a také naznačovat speciální otázky k hodnocení pro Peers. To pomůže Peers zaměřit Peer Review na témata, která jsou obzvláště důležitá pro poskytovatele OVP. Další dokumenty lze připojit v Příloze.

III.4 Příprava Peer návštěvy

III.4.1 Úkoly poskytovatele OVP

Po stanovení data Peer návštěvy a nábora a přizvání Peers musí organizátor Peer Review zajistit, aby Peers dostali sebehodnotící zprávu poskytovatele OVP a všechny nezbytné dokumenty nejpozději měsíc před uskutečněním návštěvy.

III.4.1.1 Doporučení: Schůzka poskytovatele OVP s týmem Peers

Doporučuje se uspořádat schůzku poskytovatele OVP s členy týmu Peers, aby se vyjasnily otázky ze strany Peers a projednal program Peer návštěvy. To může vyžadovat úpravu podrobností hodnotících otázek Peers, rozhodování o metodách hodnocení a o skupinách zainteresovaných osob, s nimiž mají Peers jednat.

Peers mohou dostat další informace na požádání. Na základě schůzky se zpracuje podrobný program návštěvy Peers.

III.4.1.2 Zpracování programu pro návštěvu Peers

Organizátor Peer Review vypracuje podrobný a realistický program návštěvy Peers. Při tomto úkolu by mu měl pomáhat odborník na evaluaci a/nebo Peers, protože program musí odrážet typ metod hodnocení, který se použije a uvádět skupiny zainteresovaných osob,

kteří se při návštěvě Peers zapojí. Naplánujte program pečlivě, aby návštěva Peers byla úspěšná.

 **Přípravy programů návštěvy Peers** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

III.4.1.3 Organizace návštěvy Peers na místě

Organizaci návštěvy Peers na místě zajišťuje organizátor Peer Review, který odpovídá za hladký průběh návštěvy.

Organizace návštěvy Peers na místě zahrnuje

- výběr osob, s nimiž budou vedeny rozhovory,
- rezervaci místností a zařízení,
- zhotovení plánu prostorů školy a připojení označení směrů (dobrovolně),
- pozvání účastníků rozhovorů,
- informace a přivítání dalších zapojených zainteresovaných osob,
- příprava občerstvení a oběda, organizace prohlídky objektu atd.

Místnosti musejí být vhodné a nesmí v nich docházet k žádnému rušení. Po celý den musí být jedna místnost vyhrazena pro průběžné schůzky Peer týmu. Jedna prostorná místnost musí být vyhrazena pro možné rozpravy a závěrečnou schůzku zástupců instituce OVP a týmu Peers.

III.4.2 Úkoly Peers

III.4.2.1 Příprava na Peer Review

K přípravě na Peer Review Peers potřebují

- přečíst a analyzovat list s úvodními informacemi (Initial Information Sheet) a sebehodnotící zprávu (a v případě potřeby požádat o další informace),
- zúčastnit se schůzky s poskytovatelem OVP před Peer Review (doporučuje se),
- zúčastnit se školení Peers,
- vyměňovat si názory na obsah sebehodnotící zprávy v rámci týmu Peers a dohodnout se na tématech hodnocení pro Peer Review,
- společně s organizátorem Peer Review připravit program pro Peer návštěvu,
- zúčastnit se schůzky týmu Peers před Peer Review (den / večer před Peer návštěvou),
- připravit otázky pro rozhovory a kritéria pro sledování.

III.4.2.2 Program školení Peers

Před Peer Review musejí Peers absolvovat školení a přípravu „Peer Training Programme“, které je připraveno na jejich práci externích hodnotitelů (viz kapitola VIII.7.).

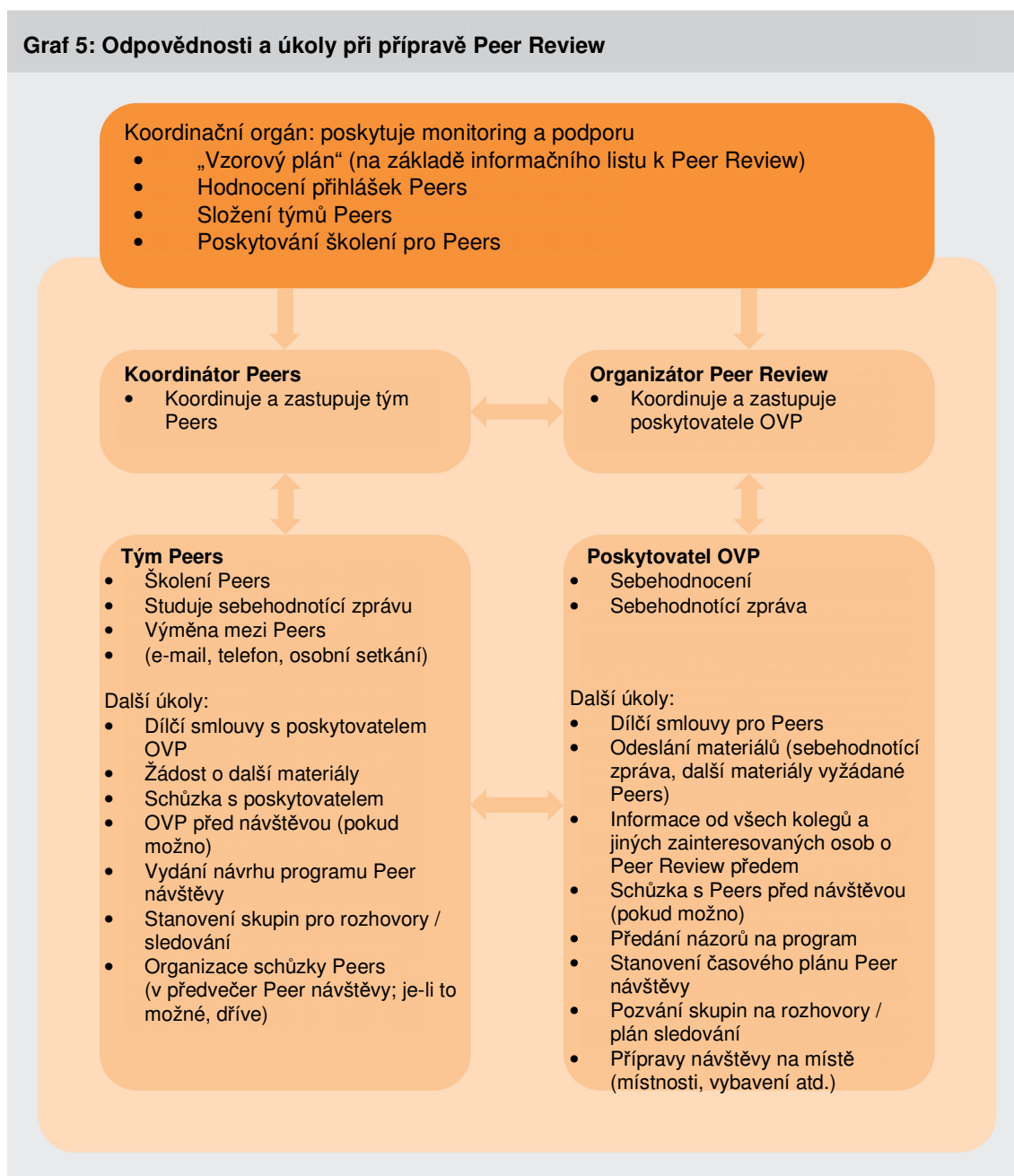
III.4.2.3 Přípravná schůzka Peers a přípravná schůzka s poskytovatelem OVP

Je velmi důležité, aby se tým Peers sešel před Peer návštěvou, aby se jeho členové poznali a aby společně připravili Peer návštěvu. Podpoří se tím soudržnost týmu a účinnost spolupráce členů týmu při Peer Review. Je vhodné, aby Peers před touto schůzkou měli přečtenou a analyzovanou sebehodnotící zprávu a mohli si tak vyměnit první dojmy a klást specifické otázky a projednávat a navrhnout témata Peer návštěvy. Je-li to možné, měla by se tato schůzka uskutečnit rovněž v den před prvním dnem Peer Review. Navíc se mohou Peers rovněž setkat se zástupci poskytovatele OVP, který bude hodnocen (srv. nahoře, kapitola III.4.1.1.). Poskytnutí příležitosti ke schůzce s poskytovatelem OVP, obvykle zastupovaným organizátorem Peer Review, zaměřené na kladení otázek a získávání odpovědí může značně zlepšit celý postup.

Pro efektivní organizaci přípravných činností mohou být obě schůzky naplánovány na stejný den a pokud možno napojeny na školení Peers. V ideálním případě navštěvují všichni

členové Peer týmu prezenční část programu školení společně. Během školení nebo po něm se seje organizátor Peer Review (a případně také další odpovědní zástupci zařízení pro odborné vzdělávání) s Peers. V návaznosti na diskusi se zástupci poskytovatele OVP se uskuteční setkání Peer týmu.

Graf 5: Odpovědnosti a úkoly při přípravě Peer Review



IV Postup pro Evropské Peer Review - Peer návštěva (fáze 2)

IV.1 Co se děje při Peer návštěvě?

V průběhu návštěvy uskutečňují Peers krátkou a stručnou evaluaci, která se zaměřuje na oblasti kvality vybrané poskytovatelem OVP. Základem pro evaluaci je analýza dříve dodané sebehodnotící zprávy a další relevantní dokumentace. Během návštěvy posuzují Peers přesnost zjištění z dokumentů pro sebehodnocení a uskutečňují vlastní šetření. To vše obvykle vyžaduje sběr dalších údajů.

Při evaluaci je možné využít různých metod. Vedle analýzy dostupné dokumentace (která může být během návštěvy rozšířena o další písemné zdroje) jsou nejčastějšími metodami rozhovory a skupinové diskuse (focus group) a také hospitace. Shromážděné údaje potom analyzují a projednávají Peers. Na konci návštěvy jsou poskytovateli OVP sděleny úvodní názory (zpětná vazba). V závislosti na cílech Peer Review se může Peer návštěva použít rovněž k rozsáhlejší výměně informací mezi Peers a zástupci poskytovatele OVP, obsahující prvky konzultace s Peers.

IV.2 Shromáždění údajů

Při shromáždění údajů se nejčastěji používají tyto metody:

IV.2.1 Skupinové rozhovory a rozhovory s jednotlivci

Při Peer Review se nejčastěji používají rozhovory. Cílem je získat co nejvíce informací od různých zainteresovaných osob. Rozhovory mohou být vedeny s jednotlivými osobami nebo se skupinami osob (obvykle pěti až šesti, maximálně do deseti osob). Skupiny bývají většinou dosti homogenní (zaměřené), možné jsou však také rozhovory ve skupinách s různými představiteli zainteresovaných osob. Skupiny důležitých zainteresovaných osob, například studentů a učitelů, mohou být pro rozhovory rozděleny na dvě nezávislé skupiny, aby se získala rozsáhlá zpětná vazba.

S kým se mají rozhovory vést?

Obvykle mají být zapojeny všechny relevantní zainteresované osoby (klíčoví aktéři). Relevance skupin zainteresovaných osob závisí na oblasti (oblastech) kvality, jimiž se bude Peer Review zabývat. Poskytovatel OVP vybere dva typy zainteresovaných osob, které budou tázány, a při jeho rozhodování o těchto osobách mu mohou pomáhat Peers a odborník na evaluaci.

Skupiny tázaných obvykle tvoří:

- manažeři (ředitel instituce, vedoucí oddělení atd.),
- pracovníci (vyučující a ostatní pracovníci),
- studenti,
- bývalí studenti a
- ostatní zainteresované osoby, například zástupci podniků, rodiče, dodavatelé, sociální partneři, jiné vzdělávací instituce, školské úřady atd.

Za pozvání skupiny odpovídá poskytovatel OVP, který (kvůli správnosti) musí zajistit, aby v každé skupině zainteresovaných osob byli reprezentativně zastoupeni všichni partneři pro rozhovory. Peers však musejí dodat jasná kritéria pro složení skupin pro rozhovory a sledovat jejich splnění. Při vytváření skupin pro rozhovory je třeba věnovat zvláštní pozornost sociálním aspektům, například formální a neformální hierarchii, existujícím konfliktům, různým zájmům atd., které mohou nepříznivě ovlivnit otevřenost účastníků rozhovorů.

 Formulář na **zápisy z rozhovorů** (Interview Minutes) je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

IV.2.2 Exkurze po objektu

Při prohlídce objektu s doprovodem hodnotí celý Peer tým nebo Peer Tandem (dvojice), ve kterém by měl být v ideálním případě koordinátor Peers píšící zprávu z Peer Review, infrastrukturu a vybavení. Navíc se mohou v průběhu této prohlídky objektu shromažďovat neformální informace.

IV.2.3 Hospitace Peers (ve třídách, laboratořích, dílnách, na hřištích atd.)

V průběhu Peer návštěvy mohou Peers uskutečňovat hospitace (observation). Nejčastější jsou hospitace ve třídách, mohou se však uskutečňovat i při praktickém výcviku, tj. v laboratořích, dílnách atd., a při jiných společenských situacích (přestávky atd.).

Mají-li se uskutečňovat hospitace, musejí být dobře připraveny. Předem musí být stanoven cíl (cíle) a předmět hospitace (pokud možno společně s hodnocenými osobami) a musí být navržen systematický postup pro zapisování poznámek. Při evaluaci je třeba seskupovat zhodnocení jednotlivých situací tak, aby se závěry zaměřovaly na poskytovatele OVP jako celek a nikoli na jednotlivé učitele⁷.

S prohlídkou objektu může být spojeno pozorování určitých činností se zaměřením na učitele a studenty - v takovém případě zabere prohlídka více času. Kromě individuálních hospitací ve třídách, které se obvykle zaměřují na určité téma, mohou být pozorovány jednotlivé třídy po celý den nebo několik tříd v kratších časových úsecích.

IV.2.4 Ostatní metody

Při plnění cílů Peer Review se mohou použít četné další metody. Vedle výše popsaných nejběžnějších ústředních prvků Peer návštěvy se mohou použít i jiné metody, například se mohou uplatnit (krátké) dotazníky a ankety, sběr a analýza příslušných dokumentů, „stínování“ jednotlivých osob nebo tříd, evaluaci fotografií, videonahrávek nebo obrázků, hraní rolí atd.

IV.3 Analýza údajů

Peers musejí před Peer návštěvou uskutečnit předběžnou analýzu a evaluaci na základě sebehodnotící zprávy. V průběhu návštěvy se doporučuje roztřídit a prodiskutovat zjištění z jednotlivých schůzek a činností ihned po jejich skončení. Peers by neměli činit ukvapené závěry, ale pečlivě zvažovat zjištěné důkazy a snažit se shromáždit další informace, nejsou-li zjištění přesvědčivá. Potvrzení zjištění na základě komunikace - zejména s žáky jako koncovými příjemci nebo s odpovědným vedením - může také pomoci při posuzování dřívějších názorů a k získání ucelenějšího dojmu. Je třeba vyhradit dostatek času na opakovanou výměnu informací mezi dvojicemi Peers, aby bylo možné shromážděné informace zestručnit, analyzovat a prodiskutovat, a také na konečný rozbor zjištění v celém týmu Peers.

Evropské Peer Review v praxi: dostatečný čas na analýzu

Zkušenosti Peers z pilotní fáze projektu „Peer Review in initial VET“ naznačují, že je důležitý dostatek času na analýzu. Jestliže se program Peer návštěvy zaměří primárně na shromažďování velkého množství údajů, zbude příliš málo času na analýzu a vyhodnocení


⁷ Jsou-li zjištěny vážné potíže, které se týkají jednotlivého učitele, měla by být zpětná vazba předána přímo dotčenému učiteli (a případně také řediteli) a záležitost by se neměla zmiňovat ve zprávě z Peer Review.

těchto údajů. Peers se cítí přetížení, stresovaní a zklamaní a pociťují potíže, když dojdou k závěrečné evaluaci. Proto je nutné nalézt rovnováhu mezi požadavkem na shromáždění rozsáhlého souboru údajů od různých zainteresovaných osob (srv. níže „Triangulace“) a potřebou důkladné analýzy a projednání zjištění.

IV.4 Hodnocení a zpětná vazba

Ústředním prvkem Peer Review je hodnocení, tj. odborný posudek Peers. Je nezbytné vyhradit dostatek času na náročný úkol uspořádání a zobecnění zjištění, posouzení jejich spolehlivosti a relevantnosti, projednání různých pohledů a názorů v Peer týmu a dosažení shody na společných závěrech.

Před schůzkou s poskytovatelem OVP svolanou za účelem sdělení názorů Peers (zpětné vazby) by se měla konat závěrečná schůzka Peers. Na této schůzce posuzují Peers shromážděné údaje a seřadí je z hlediska relevantnosti a reprezentativnosti. Důležitá záležitost je možné vybrat a znázornit na flip chart k využití na závěrečné schůzce s poskytovatelem OVP. Při schůzkách Peers je třeba brát v úvahu různé pohledy jednotlivých členů týmu Peers. Doporučuje se, aby se Peers na závěrech dohodli; informace o rozdílných názorech by se měly podávat pouze tehdy, nemohou-li se Peers shodnout na společných názorech. Všechna hodnocení je třeba zdůvodnit a prokázat.

 Formulář pro **hodnocení oblastí kvality** (Quality Area Assessment) je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

IV.4.1 Ústní zpětná vazba

Velmi užitečným prvkem je schůzka ke sdělení názorů a stanovisek (zpětné vazby, feedback) na konci Peer Review, při které Peers sdělují svá zjištění (a případně také svá doporučení) k hodnocené instituci. Tato schůzka umožňuje také potvrzení zjištění na základě komunikace – přímé komentáře ze strany instituce, včetně vysvětlení nedorozumění nebo irrelevantních závěrů – a výměnu informací mezi Peers a hodnocenou institucí.

Zpětná vazba může být dosti popisná - pouhý popis zjištění z Peer návštěvy – nebo může zahrnovat zprávu o hodnocení, určení silných stránek a oblastí, kde je možné zlepšení. V případě Evropských Peer Review⁸ bude obvykle druhá varianta.


Předávání a přijímání zpětné vazby představuje samozřejmě obtížný úkol. Na jedné straně si musejí být Peers plně vědomi své odpovědnosti při poskytování užitečné a kritické zpětné vazby poskytovateli OVP přátelským a odborným způsobem. Při prezentaci hodnocení na schůzce na konci Peer návštěvy je třeba názory připravit a formulovat s velkou péčí, aby nebyli zástupci poskytovatele OVP uraženi a aby nevznikaly konflikty.

Zástupci poskytovatele OVP se nesmějí na druhou stranu začít obhajovat ani bouřit proti zjištěním, ale musejí zpětnou vazbu přijmout jako cennou informaci pro jejich snažení o rozvoj a růst. Cílem této ústní výměny názorů tak musí být plné vzájemné pochopení obsahu zpětné vazby.

Peers a poskytovatel OVP tak musejí spolupracovat při konstruktivním nakládání se zpětnou vazbou. Pomůže když pracovníci hodnoceného poskytovatele OVP zaujmou sebevědomý postoj a zároveň uznávají kritiku. Peers se musejí zdržet jakýchkoli paušálních hodnocení nebo tvrzení zaměřených na určité osoby. Výroky zúčastněných osob nesmějí být urážlivé, popisy musejí být co nejjasnější a nesmějí být abstraktní, Peers se musejí zaměřovat na

⁸ Popisná zpětná vazba bude poskytnuta, jestliže 1) poskytovatel OVP výslovně požádá o zpětnou vazbu tohoto typu, nebo 2) kulturní postoje vůči zpětné vazbě a/nebo nedostatek negativních zkušeností poskytovatele OVP v oblasti externí evaluace vyžadují opatrný postup.

chování a nikoli na předpokládané osobní vlastnosti, vedle negativních aspektů je třeba zmínit také pozitivní aspekty. Posudky a závěry musejí být podloženy fakty a pozorováními.

 **Checklist k reflektivní a konstruktivní zpětné vazbě** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

IV.4.2 Závěrečné hodnocení

Závěrečné hodnocení zpracují Peers teprve po schůzce, na níž se předává zpětná vazba (včetně potvrzení zjištění na základě komunikace), aby bylo možné vzít v úvahu poznámky a názory poskytovatele OVP. Hodnocení a závěry budou zahrnuty do zprávy z Peer Review.

IV.4.3 Doporučení

Doporučení jsou obvykle součástí postupů hodnocení. V Evropském Peer Review stanoví Peers oblasti, v nichž je možné zlepšení, ve zprávě z Peer Review a naznačí tak poskytovatelům OVP, že mají v těchto oblastech něco vykonat.

Doporučení přesahující toto naznačující hodnocení vydávají Peers pouze tehdy, požádá-li je o ně poskytovatel OVP. Jestliže poskytovatel OVP o doporučení Peers v průběhu Peer Review ne žádá, je třeba tuto skutečnost vyjasnit před uskutečněním Peer Review – při stanovení pověření Peers – nebo alespoň včas před konáním schůzky, na níž se poskytuje zpětná vazba.

Pokud si poskytovatel OVP přeje doporučení, mohou být prezentována a projednána během Peer návštěvy v otevřené výměně názorů mezi Peers a zástupci poskytovatele OVP. Taková diskuse se pak musí zaměřit na vzájemnou výměnu informací a poučení z dobré praxe.

IV.4.4 Konzultace s Peers

Jak již bylo zmíněno dříve, je užitečná zpětná vazba hlavním prvkem zlepšování kvality a vzájemného učení v rámci postupu Peer Review. Zpětná vazba může být jednosměrným sdělením, ale může se také vyvinout v dialog mezi Peers a hodnocenou institucí. Při diskusi o silných stránkách a oblastech, kde je možné zlepšení, mohou Peers rovnou navrhnout doporučení k určitým tématům. Je však při tom nutná opatrnost: Peers se musí jasně zaměřit na danou situaci a nesmějí se snažit hodnoceného poskytovatele OVP přesvědčit, aby přijal řešení, která měla úspěch v jejich domovských institucích. Peers musejí hrát úlohu poradců (konzultantů) pouze tehdy, pokud je o to poskytovatel OVP výslovně požádá.

IV.4.5 Co se stane, zjistí-li Peers závažná zjištění, o které nebyli požádáni?

I když se má Peer Review zaměřovat především na vybrané oblasti kvality, může se stát, že Peers zjistí něco důležitého o záležitostech, které nepatří do (vybraných) oblastí kvality. V tomto případě by se měli Peers a poskytovatelé OVP společně rozhodnout, jak s těmito zjištěními naloží. I když by odchylky od dohodnutých témat měly být omezené, užitečná zpětná vazba by se neměla automaticky potlačovat, jestliže se nehodí do dříve dohodnutého rozsahu. Další zjištění mohou být prezentována pouze ústně (např. na schůzce zaměřené na poskytnutí zpětné vazby) nebo se mohou připojit ke zprávě z Peer Review jako příloha.

IV.5 Plnění standardů kvality

IV.5.1 Triangulace⁹

Používání různých metod a zdrojů informací při shromažďování údajů přispívá ke kvalitě evaluace z hlediska objektivity, spolehlivosti a platnosti. Různá hlediska jednotlivých

⁹ V humanitních vědách se termínem triangulace označuje přístup zahrnující různé metody a zdroje informací.


zainteresovaných osob, jejichž názory si Peers vyžádají v průběhu Peer návštěvy, umožní Peers získat přesnější a úplnější obraz.

IV.5.2 Potvrzení na základě komunikace (communicative validation)

Potvrzení na základě komunikace se používá v kvalitativním výzkumu v sociologii ke zlepšení validity výsledků: od jednotlivých zainteresovaných osob se systematicky požaduje zpětná vazba tak, aby bylo nutno zkoumat shromážděné údaje i jejich interpretaci. Potvrzení na základě komunikace lze v procesu Peer Review uskutečnit, kdykoli je to potřebné, ve většině případů se použije v konečných fázích Peer návštěvy, tj. těsně před schůzkou s poskytovatelem OVP zaměřenou na zpětnou vazbu, během ní nebo těsně po ní.

IV.5.3 Základní pravidla pro Peers

Nezbytným požadavkem souvisejícím s kvalitou je profesionální chování Peers. Musejí zaujímat kritický postoj a zároveň zůstat otevření a chápaví.

 **Seznam základních pravidel pro Peers** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

IV.5.4 Hospodaření s časem

Dobré hospodaření s časem (time management) je základem pro úspěch Peer Review. Reálné naplánování programu Peer Review je nutné, protože činnosti obvykle mívají sklon trvat déle, než bylo naplánováno: je-li program příliš naplněný, může každé malé zpoždění vyvolat v postupu velké potíže (zkrátí se doba na rozhovory, hospitace nezačne včas, zpoždění se začnou sčítat, činnosti je třeba přesunovat krátce před jejich konáním atd.). V programu je proto třeba vyhradit určitý čas na případná zpoždění (například naplánovat delší přestávky).

Během Peer návštěvy je důležité sledovat čas. Za místní organizaci během celé Peer návštěvy – dostupnost účastníků rozhovorů a místností při shromažďování údajů, organizaci závěrečné schůzky, zajišťování občerstvení a dopravy (je-li potřebné) – odpovídá organizátor Peer Review (Peer Review Facilitator).

V neposlední řadě se od Peers požaduje vysoká disciplína při dodržování dohodnutých časů. Koordinátor Peers (jemuž může pomáhat odborník na evaluaci) přebírá hlavní odpovědnost za časovou organizaci v Peer týmu. Musí zajistit dodržování časového rámce programu, přesnost ze strany Peers, zabránit přílišnému protahování diskusí a přijímání rozhodnutí, jak využít omezeného času, který je k dispozici, v případě, že vzniknou potíže.

IV.6 Trvání Peer návštěvy

Trvání Peer návštěvy závisí na velikosti poskytovatele OVP, rozsahu oblastí kvality a době, která je k dispozici. Doporučuje se naplánovat návštěvy dosti krátké, protože 1) Peer návštěva do jisté míry naruší rutinní postupy u poskytovatele OVP a 2) Peers nebudou pravděpodobně moci ze svého pracoviště odejít na dlouho. Doporučuje se, aby Peer návštěvy trvaly nejvýše 2 až 3 dny.

IV.7 Prvky Peer návštěvy

 **Vzorový program Peer návštěvy** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

IV.7.1 Nepovinně: „Schůzka zaměřená na otázky a odpovědi“

Jestliže Peers potřebují informace nebo vysvětlení od poskytovatele OVP (například k sebehodnotící zprávě, tématům evaluace nebo jiným relevantním záležitostem), je třeba

vyhradit určitou dobu na schůzku věnovanou otázkám a odpovědím s organizátorem Peer Review a/nebo jinými zástupci poskytovatele OVP.

V ideálním případě se má tato schůzka uskutečnit před Peer Review, buď na setkání mezi Peers a poskytovatelem OVP, kde se projednává program, nebo před schůzkou Peers v předvečer Peer návštěvy či po této schůzce (jestliže se koná v objektu poskytovatele OVP nebo někde poblíž). Pokud to není možné, je třeba vyhradit určitou dobu na otázky a odpovědi na začátku Peer návštěvy, například při uvítací schůzce.

IV.7.2 Uvítací a první schůzka s poskytovatelem OVP

Organizátor Peer Review přivítá Peer tým a ujistí se, zda byly provedeny organizační přípravy. Peers se představí instituci OVP. Organizátor Peer Review shrne účel a cíl postupu Peer Review a uvede časový plán. Mohou být přítomni vedoucí pedagogičtí pracovníci / vedoucí oddělení a uvítat Peers.

IV.7.3 Rozhovory, hospitace, návštěva na místě a analýza ve dvojici Peers (Peer Tandem)

Osoby, s nimiž mají být vedeny rozhovory (zajímavé osoby, například studenti, bývalí studenti, učitelé, zástupci zajímavých osob atd.), jsou dotazovány ve skupinách po zhruba 5 osobách po dobu 45-60 minut. V rámci rozhovorů nepřipravujte více než 5 nebo 6 otázek pro každou skupinu. Je-li ve skupinách pro rozhovory více osob, je třeba snížit buď počet otázek, neboť nebudou moci z časových důvodů všichni odpovídat na všechny otázky.

Na podporu hladkého průběhu různých činností při Peer návštěvě je vhodné naplánovat organizaci rozhovorů a ostatní činnosti a nakreslit schéma, ze kterého bude zřejmé, kdo se bude koho tázat a kdy a kde se budou rozhovory konat. Toto organizační schéma (tabulka) může být začleněno v programu Peer návštěvy.

 Vzorová **organizační schémata pro Peer návštěvy** jsou obsažena ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

Jestliže se uskutečňují hospitace, je třeba vyplnit pokyny pro hospitace a po skončení hospitační schůzky zjištění shrnout.

Pro rozbor zjištění z rozhovorů / hospitací je třeba vyhradit dostatek času. Při první analýze bude nutno věnovat nejméně půl hodinu rozboru hodinového rozhovoru. Chceme-li sestavit realistický program, musíme počítat také s přestávkami.

IV.7.3.1 Schůzka týmu Peers k provedení první interní analýzy poznatků

Při interní analýze se tým Peers snaží získat přehled o hlavních výsledcích, aby mohl připravit závěrečnou schůzku s poskytovatelem OVP. Probíhá strukturovaný rozhovor, který sleduje koordinátor Peers nebo odborník na evaluaci. Připravuje se stručná a užitečná zpětná vazba pro učitele, jiné pracovníky a management. Při dvoudenní Peer návštěvě je třeba tomuto úkolu vyhradit nejméně tři hodiny.

IV.7.4 Schůzka zaměřená na zpětnou vazbu

Jak již bylo poznamenáno, je závěrečná schůzka na konci Peer návštěvy velmi důležitým prvkem Peer Review. Jejím hlavním účelem je zpětná vazba poskytovateli OVP a na základě komunikace potvrzení poznatků.

Schůzky, na níž je poskytována zpětná vazba, by se měli zúčastnit všichni Peers. Při sdělování zpětné vazby mohou být aktivní všichni (střídají se v hovoru), nebo může být vybrána jedna osoba, která zpětnou vazbu (feedback) přednese – obvykle je to koordinátor Peers. Závěrečné schůzce může předsedat odborník na evaluaci.

Ze strany poskytovatele OVP by se mělo závěrečné schůzky zúčastnit alespoň vedení a organizátor Peer Review. Počet účastníků se může zvýšit v závislosti na interní strategii

poskytovatele OVP. Přednesení výsledků evaluace velkému počtu učitelů a jiných pracovníků hodnoceného poskytovatele OVP může pomoci, protože se tím celý postup stává velmi transparentním pro všechny zúčastněné a reakce může být okamžitá. Ještě účinněji než při samotném předložení písemné zprávy se také může zvyšovat povědomí o potížích („papír je trpělivý“...). Dále je zajištěno šíření výsledků v rámci poskytovatele OVP. Velká schůze je však nákladná a může být pro poskytovatele OVP organizačně náročná. Proto je možné hledat jiné cesty pro šíření poznatků v rámci organizace.


Peers přednášejí shrnuté poznatky a hodnocení pro každou oblast hodnocení (např. prostřednictvím znázornění v prezentaci v programu PowerPoint, na tabulkách flipchart atd.). Učitelé a vedení mají sdělovat své poznámky. Je-li konzultace s Peers jedním z hlavních cílů Peer Review, rozšíří se schůzka Peers s poskytovatelem OVP tak, aby zahrnovala další diskuse.;

IV.7.5 Úvahy o výsledcích a meta-evaluaci postupu

Po potvrzení na základě komunikace se Peers sejdou, aby zkontrolovali zjištění a hodnocení. Peer návštěva končí ohlédnutím týmu Peers za návštěvou.

Tato závěrečná schůzka Peers má dva cíle:

- Je třeba přemýšlet o poznámkách a otázkách ze závěrečné schůzky a znovu je projednat. Týmy Peers revidují své hodnocení oblastí kvality.
- Při meta-evaluaci uvažují členové týmu Peers o svých zkušenostech a poskytují tak návrhy pro další rozvoj postupu Peer Review.

 **List pro dokumentaci meta-evaluaci Peers** je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

V Postup pro Evropské Peer Review – zpráva z Peer Review (Fáze 3)

Zpráva z Peer Review je závěrečným dokumentem. K této zprávě by měli přispět všichni Peers. Napsat zprávu však může jedna osoba nebo dvě osoby a ostatní Peers mohou předat své poznámky. Doporučuje se, aby za vydání zprávy odpovídal koordinátor Peers společně s odborníkem na evaluaci. Peers by měli obvykle dojít ke společným závěrům a doporučením v diskusi a na základě argumentace; není-li to možné, lze uvést také odlišné názory.

Evropské Peer Review v praxi: vypracování zprávy

Pilotní fáze projektu „Peer Review in initial VET“ jasně ukázala, že je třeba zahájit psaní zprávy v průběhu Peer návštěvy: jakmile se Peers vrátí do svého obvyklého pracovního prostředí, může být dokončení zprávy odkládáno celé týdny a dokonce měsíce. Navíc Peers po skončení návštěvy obvykle nemohou komunikovat přímo.

Proto se velmi doporučuje, aby Peers došli ke společným závěrům v průběhu Peer návštěvy a aby hlavní výsledky Peer Review byly zaneseny již do formulářů vyplňovaných ve fázi analýzy (formulář pro hodnocení oblasti kvality, zpráva z Peer Review). Pokud jsou nutné (obvykle méně významné) změny po potvrzení na základě komunikace s poskytovatelem OVP, mají se rovněž provést okamžitě, aby kromě určitých drobných detailů byl návrh zprávy z Peer Review hotový již na konci Peer návštěvy.

Hodnocený poskytovatel OVP musí mít příležitost vyjádřit se k návrhu zprávy. Konečná zpráva musí brát tyto jeho poznámky v úvahu. V Evropském Peer Review je konečná zpráva z Peer Review adresována primárně poskytovateli OVP. Všechny příslušné interní skupiny zainteresovaných osob (učitelé, studenti, další zaměstnanci atd.) musejí mít přístup ke zprávě.

Navíc může poskytovatel OVP zprávu z Peer Review rovněž předat příslušným externím zainteresovaným osobám a/nebo školským úřadům. Části zprávy jsou často také zpřístupňovány (obvykle to bývá její shrnutí) širší veřejnosti, např. prostřednictvím Internetu.


V.1 Struktura zprávy z Peer Review

Z důvodu zachování kontinuity a transparentnosti by zprávy z Peer Review měly mít stejnou strukturu a formát jako sebehodnotící zpráva. Zpráva z Peer Review musí uvádět silné stránky a oblasti pro zlepšení a možná také – požádá-li o to hodnocený poskytovatel OVP – doporučení.

Zpráva z Peer Review obsahuje:

Název, obsah (glosář a seznam zkratk, je-li to potřebné)

1. List s údaji
2. Krátký portrét poskytovatele OVP (zhruba 1 stránka)
3. Postup Peer Review
4. Hodnocení oblastí kvality
5. Celkové hodnocení
6. Přílohu, např. program Peer návštěvy, pokyny k rozhovorům, pokyny k hospitacím

 Formulář **zprávy z Peer Review** (Peer Review Report) je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

V.2 Zásady pro zpracování zprávy z Peer Review

Když koordinátor Peers (za pomoci odborníka na evaluaci) zpracuje zprávu, předá ji ostatním Peers k posouzení.

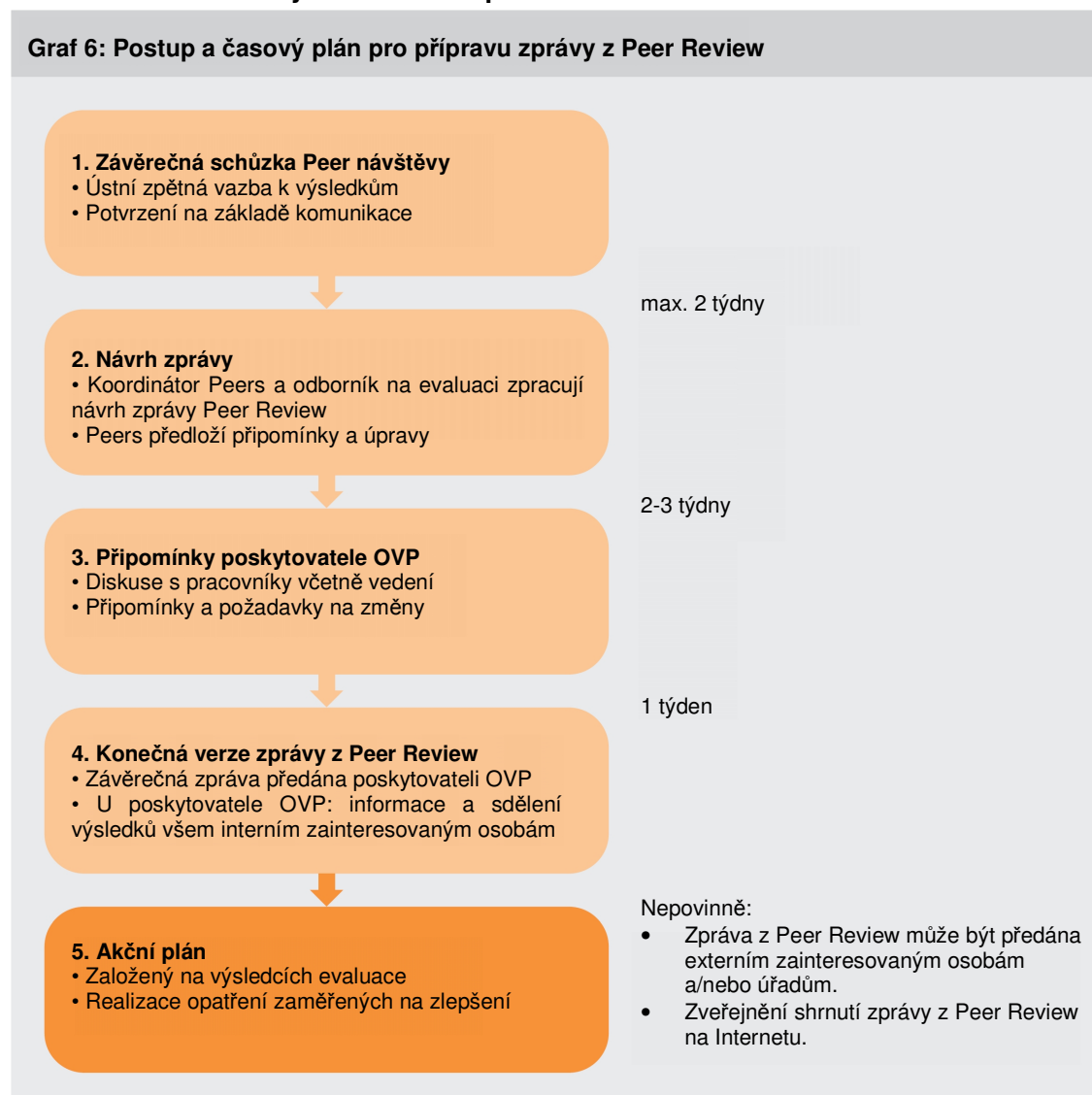
Zpráva musí obsahovat popis poznatků z Peer Review a hodnocení těchto poznatků kritickými přáteli (Peers). Zdůrazní se v ní silné stránky a oblasti, kde je nutné zlepšení, a uvedou se závěry. Pokud s tím souhlasí poskytovatel OVP, mohou být součástí zprávy také doporučení.

Zpráva musí obsahovat pouze výsledky, které byly předneseny poskytovateli OVP (např. při potvrzení na základě komunikace). Ve zprávě nesmí být nic, co by poskytovatele OVP překvapovalo. Zpráva také nesmí obsahovat žádné připomínky k jednotlivcům.

Návrh zprávy přečte a potvrdí instituce OVP, která k němu může mít připomínky.

V.3 Od Peer návštěvy k závěrečné zprávě z Peer Review

Graf 6: Postup a časový plán pro přípravu zprávy z Peer Review



VI Postup pro Evropské Peer Review - realizace opatření (fáze 4)

Evaluace musí mít vždy nějaký vliv na praktickou práci: je třeba vyvodit závěry a realizovat postupy pro změnu (srv. TWG for Quality in VET - Odborná pracovní skupina pro kvalitu v oblasti OVP, 2004, 9 f.), aby nebyly čas a úsilí vynaloženy na postup Peer Review zbytečně. Uplatnění výsledků Peer Review v praxi je tak velmi důležitým prvkem pro úspěch Peer Review z hlediska systematického, kontinuálního a udržitelného zlepšování kvality. Vedení odpovídá za důsledné využití výsledků Peer Review (viz též kapitola III.1.1).

VI.1 Jak vykládat a využívat výsledky z Peer Review

Interpretace a využívání výsledků hodnocení obvykle patří v rámci systematického zlepšování na úrovni poskytovatele OVP k obtížným úkolům. V Evropské Peer Review přímo zlepšuje stanovení vhodných cílů a opatření několik prvků procesu.

Při schůzce zaměřené na sdělování zpětné vazby a ve zprávě z Peer Review budou naznačeny oblasti, kde je nutné zlepšení, otevřeným a srozumitelným způsobem, potvrzení poznatků na základě komunikace a možnost dialogu mezi Peers a zástupci poskytovatele OVP dále prohlubují pochopení a uznání zpětné vazby. Pokud se to považuje za vhodné, mohou Peers předat také doporučení k postupu dalšího sledování.

Postup Peer Review samotný navíc podporuje výklad údajů ze sebehodnocení i údajů shromážděných v průběhu Peer návštěvy z hlediska kvality, názory (zpětná vazba) Peers musejí poskytovat poskytovateli OVP snadno pochopitelné a užitečné informace k budoucímu směřování postupů zaměřených na změnu.

VI.2 Jak připravit postupy pro změnu

K uplatnění výsledků v praxi se navrhuje systematický postup založený na cyklu kvality. Měl by být podporován otevřenou a ucelenou informační politikou, která zajistí, že budou mít všechny relevantní zainteresované osoby přístup k výsledkům Peer Review. Před zaváděním postupů pro změnu v praxi by se pokud možno měla konat otevřená debata. To vše zlepší kvalitu přijatých rozhodnutí a zlepší motivaci a angažovanost ze strany poskytovatele OVP.

VI.3 Jak pokračovat - systematický přístup k postupům pro změnu

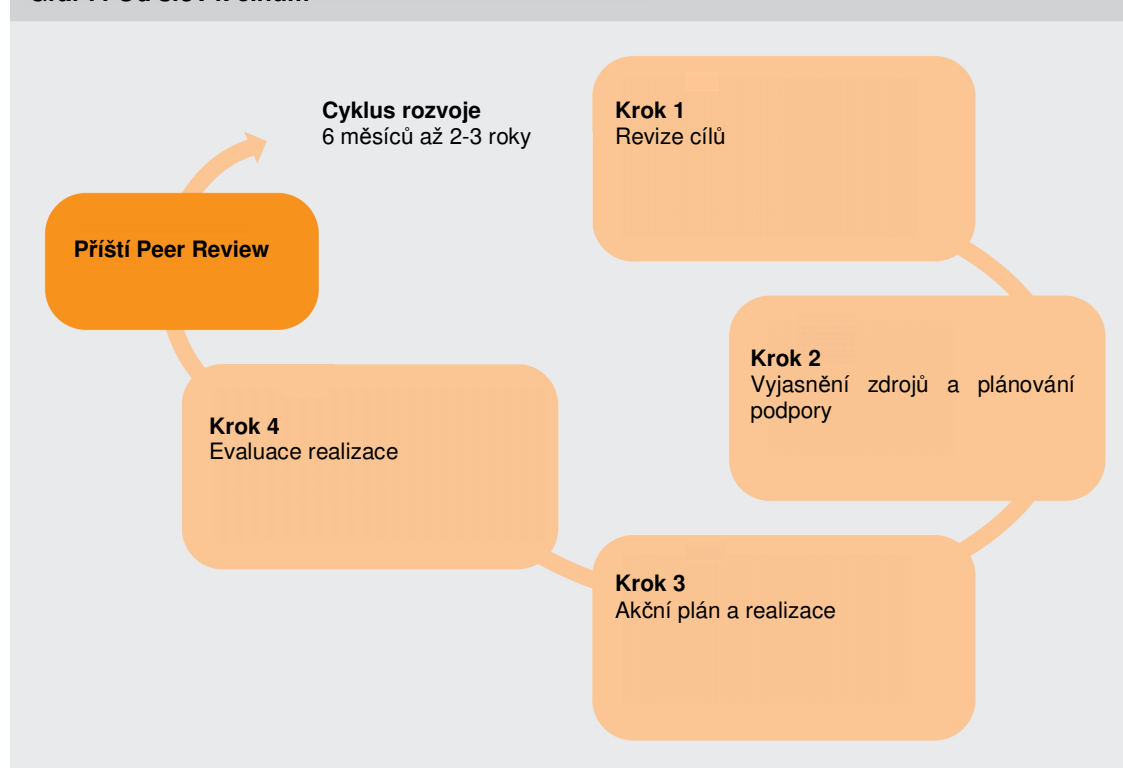
VI.3.1 Revize cílů

Postupy pro změnu mají být pokud možno plánovány na základě spolupráce v rámci poskytovatele OVP. Tato spolupráce by měla začínat revizí cílů v oblasti kvality a plánováním na základě výsledků sebehodnocení a Peer Review.

Revize by se měla týkat strategické a provozní úrovně, které by měly být navzájem propojené. Dosažení provozních cílů by mělo být možné v reálném časovém rámci 6 měsíců až 2-3 let. Doporučuje se, aby provozní cíle byly stanoveny jako cíle SMART:

S	specifické
M	měřitelné
A	atraktivní
R	realistické
T	termínovatelné

Graf 7: Od slov k činům



VI.3.2 Vyjasnění zdrojů a plánování podpory

Pro plnění plánu je nezbytné vyjasnit si dostupné zdroje a začlenit plán do celého procesu rozvoje instituce. Při tom je třeba brát v úvahu potřeby jednotlivců a potřeby instituce:

- Které podpůrné síly existují a které lze využít? (např. síť, učitelé)
- Které podpůrné struktury lze aktivovat? (např. skupiny zaměřené na kvalitu, vzájemné hospitace ve třídách, mentoring, supervize, peer coaching, projektové skupiny atd.)
- Které finanční, personální (interní a externí) a časové zdroje jsou k dispozici?
- Jakým překážkám a balvanům stojícím v cestě je třeba věnovat pozornost?
- Jak můžeme zvládat náročné situace?
- Jak překonáváme odpor?
- Potřebujeme poradit? Proč? V čem? Kdo nám může poradit?
- Potřebujeme školení, nové metody nebo nové vzory činnosti?
- Jsou školicí programy pro učitele vhodné a dostačující?

Na základě informací o zdrojích a podpoře se zpracuje realistický a motivující akční plán a harmonogram.

VI.3.3 Akční plán a jeho plnění

Při sestavování akčního plánu můžeme použít například následující otázky:

- Jak začneme? Jaké budou příští kroky? Jaké jsou priority?
- Co musíme udělat, abychom dosáhli cíle?
- Jsou střednědobé cíle a milníky adekvátní?
- Jaké zdroje (finanční, personální, časové) jsou k dispozici?
- Kdo je zapojen nebo odpovídá?
- Bylo by vhodné jmenovat řídicí skupinu?

- Kdo má schvalovat akční plán?
- Jak můžeme akční plán oznamovat?

Jednotlivé kroky rozvoje lze zaznamenat do akčního plánu:

Tabulka 2: Akční plán

Činnosti	Priority	Časový rámec	Odpovědná osoba	Zdroje
Co je třeba udělat?	Co je naléhavé?	Do kdy?	Kdo?	Co potřebujeme?

VI.3.4 Evaluace realizace - plánování příštího Peer Review

Všechny plány rozvoje na úrovni jednotlivců i instituce vyžadují další zkoumání. Evaluace musí zahrnovat zhodnocení plnění stanovených cílů. Při hodnocení úspěšnosti opatření ke zlepšení si můžeme položit například tyto otázky:

- Jak poznáme, že jsme učinili nějaký pokrok? Jak zjistíme, zda jsme dosáhli svých cílů? Jaká kritéria a ukazatele úspěchu můžeme formulovat? Které metody zpětné vazby používáme?
- Komu odpovídáme? Komu musíme předkládat zprávy? Kdo nám připomíná, abychom sledovali své cíle a plány, jestliže je zanedbáváme?
- Jaké pozitivní důsledky očekáváme, jestliže splníme své cíle? Jak se odměňujeme, když dosáhneme cílů? Jaké jsou důsledky, když cílů nedosáhneme?

Sebehodnocení zavádění postupů pro změnu může být opět doplněno externí zpětnou vazbou prostřednictvím Peer Review - a tím se zahájí příští cyklus nepřetržitého procesu zlepšování.

VII Oblasti kvality

VII.1 Kvalita poskytování OVP a stanovení oblastí kvality

Co je „kvalita poskytování OVP“? Pojem „kvalita“ je obecný. Kvalita závisí na kontextu, tj. chceme-li definovat kvalitu, musíme znát konkrétní kontext. Odborná pracovní skupina (TWG) pro oblast kvality v OVP (srv. Faursschou, 2003) uvádí užitečnou specifikaci: kvalitu je třeba vztahovat k plnění cílů spojených s poskytováním OVP, tj. je třeba analyzovat skutečnost na základě očekávání:

Kvalita = Zkušenost (Skutečnost) / Očekávání (Cíle)

Chceme-li tedy určit, jaký typ poskytování OVP je vysoce kvalitní a jaký vysoce kvalitní není, musí být jasné, jaké jsou specifické cíle poskytování OVP v daném kontextu. Cíle mohou být na různých úrovních systémů OVP a mohou se do určité míry lišit v jednotlivých zemích a u jednotlivých poskytovatelů OVP. Neexistuje tedy žádná obecně přijímaná definice nebo popis klíčových záležitostí kvality v oblasti OVP.

Úspěch Peer Review však závisí na tom, jak užitečné a relevantní jsou posuzované oblasti kvality. Navíc lze zajistit transparentnost a srovnatelnost mezi různými Peer Review pouze tehdy, slouží-li jako výchozí bod nějaký společný rámec.

Proto byl pro postup pro Evropské Peer Review stanoven rámec oblastí kvality, který:

- zahrnuje všechny důležité oblasti vysoce kvalitního poskytovatele OVP v jasné, praktické a použitelné formě, a
- pokrývá většinu národních oblastí kvality partnerských zemí a usnadňuje tak použití na evropské úrovni, a
- slouží jako nástroj, který umožňuje „čist křížem“ různé národní rámce kvality, a tak zlepšuje transparentnost a porovnatelnost v Evropě.

VII.2 Vztah mezi evropskými oblastmi kvality pro poskytovatele OVP a institucionálními / národními rámci

Soubor oblastí kvality (včetně kritérií a ukazatelů, viz níže) proto nesmí v žádném případě nahrazovat národní rámce. Místo toho má podporovat evropskou spolupráci při evaluaci na úrovni poskytovatele OVP; rámec se společnými oblastmi kvality lze použít pro usnadnění mezinárodních Peer Review a/nebo může sloužit pro srovnávání při hodnoceních uskutečňovaných v národním kontextu.

Podle národních požadavků /požadavků dané instituce lze do tohoto rámce samozřejmě doplnit speciální národní prvky kvality nebo prvky kvality dané instituce. Při čistě národním využití Evropského postupu pro Peer Review se mohou místo níže popsanych oblastí kvality použít národní rámce.

VII.3 Čtrnáct evropských oblastí kvality pro instituce OVP

Navrhuje se těchto 14 oblastí kvality:

- Oblast kvality 1: Kurikulum
- Oblast kvality 2: Učení a vyučování
- Oblast kvality 3: Hodnocení
- Oblast kvality 4: Výsledky učení
- Oblast kvality 5: Sociální prostředí a dostupnost
- Oblast kvality 6: Řízení a administrativa
- Oblast kvality 7: Cíle a hodnoty instituce, strategické plánování
- Oblast kvality 8: Infrastruktura a finanční zdroje
- Oblast kvality 9: Rozvržení, nábor a rozvoj pracovníků
- Oblast kvality 10: Pracovní podmínky pracovníků
- Oblast kvality 11: Externí a mezinárodní vztahy
- Oblast kvality 12: Společenské zapojení a interakce
- Oblast kvality 13: Gender mainstreaming
- Oblast kvality 14: Řízení kvality a evaluace

VII.3.1 Klíčové a volitelné oblasti kvality

Mezi uvedenými 14 oblastmi kvality jsou čtyři oblasti kvality, které se vztahují přímo ke „klíčovému oboru činnosti“ institucí OVP, procesům učení a vyučování. Nazývají se proto „klíčové oblasti kvality“. Protože tyto 4 oblasti kvality obvykle spadají do rozhodovací pravomoci na úrovni instituce, budou poskytovatelé OVP všude v Evropě moci reagovat na výsledky externího hodnocení v těchto oblastech. Pro zdůraznění jejich významu mají tyto oblasti kvality postavení prvních čtyř oblastí v rámci navrhovaném pro kvalitu na úrovni poskytovatele OVP.

Doporučuje se, aby se Evropské Peer Review zabývalo nejméně jedním ze čtyř „klíčových“ oblastí kvality.

Čtyři klíčové oblasti tak jsou:

- Oblast kvality 1: **Kurikulum**
- Oblast kvality 2: **Učení a vyučování**
- Oblast kvality 3: **Hodnocení**
- Oblast kvality 4: **Výsledky učení**

Zbývajících 10 oblastí kvality – volitelné oblasti kvality – podporuje procesy klíčových oblastí. Mohou být vybrány dodatečně podle zájmu a potřeby OVP instituce.

V rámci projektu Leonardo „Peer Review in initial VET“ bylo „Evropské osvědčení o Peer Review“ vydáno poskytovatelům OVP / institucím pouze tehdy, jestliže byly úspěšně posouzeny a zhodnoceny minimálně dvě oblasti kvality a jedna z těchto oblastí byla klíčovou oblastí kvality. V osvědčení jsou uvedeny všechny oblasti kvality, jimiž se Peer Review zabývalo, a specifické hodnotící otázky poskytovatele OVP pro Peer Review.

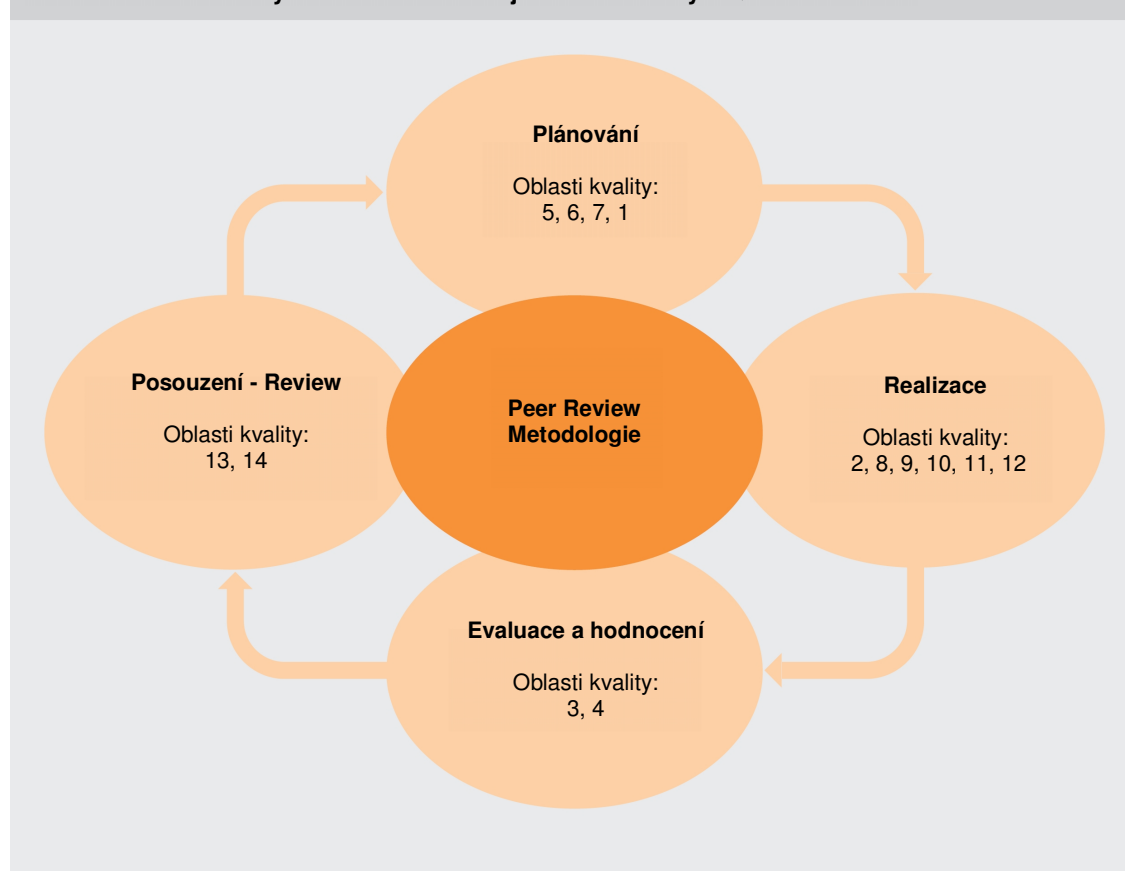
VII.4 Oblasti kvality a model zajišťování kvality podle Společného rámce zajišťování kvality (CQAF)

Jak jsme poznamenali v úvodu k této příručce, je postup pro Evropské Peer Review založen na modelu zajišťování kvality Společného rámce pro zajišťování kvality. Peer Review je navrhována jako nová metodika pro externí evaluaci na úrovni poskytovatele OVP.

Jaký je vztah oblastí kvality k modelu zajišťování kvality CQAF?

1) Samotné oblasti kvality lze přímo přiřadit k jednomu z prvků modelu, např. plánování, realizaci, hodnocení a přezkoumávání - review. Tímto způsobem se oblasti kvality vztahují k logickému rámci trvalého zlepšování.

Graf 8: Oblasti kvality v rámci modelu zajišťování kvality CQAF



2) Navíc budou v rámci Evropského postupu pro Peer Review při hodnocení oblastí kvality integrálním a systematickým způsobem zváženy všechny prvky cyklu kvality. Plánování, realizace, hodnocení, přezkoumávání a postupy vedoucí ke změně musejí být součástí sebehodnocení i Peer Review. Tím bude zajištěna kontinuální a obsáhlá strategie kvality a systematické spojení mezi evaluací a zlepšením. Protože Peer Review má napomáhat stálému zlepšování kvality, klade se zvláštní důraz na postup sledování.

VII.5 Jak jsou specifikovány oblasti kvality

VII.5.1 Kriteria

Každá oblast kvality je definována celou řadou kritérií. Tato kritéria určují klíčové aspekty kvality v příslušné oblasti. Kriteria proto představují vedoucí zásady pro zajišťování kvality a zlepšování kvality v dané oblasti.

V rámci Evropského postupu Peer Review by měla být hodnocena nejméně dvě kritéria na každou oblast kvality. Seznam kritérií však není vyčerpávající, což znamená, že mohou být doplňována podle individuálních potřeb další kritéria. Sebehodnocení a sebehodnotící zpráva se musejí zabývat všemi kritérii.


VII.5.2 Příklady indikátorů

Kritéria jsou navíc dále specifikována indikátory sloužícími k ověření kritérií. Jsou to pouze návrhy a nejsou Evropským postupem pro Peer Review předepsána. To znamená, že se mohou v případě potřeby nahrazovat nebo doplňovat jinými indikátory.

Některé z indikátorů jsou založeny na „tvrdých“ kvantitativních údajích, které mohou být měřeny a statisticky počítány (např. míra předčasných odchodů). Některé z nich uvede poskytovatel OVP / instituce v sebehodnotící zprávě. Většina indikátorů uvádí „měkké“ kvalitativní náznaky existence určitých podmínek nebo trendů. „Měkké“ indikátory uvedené v této příručce jsou formulovány přesným způsobem a předepisují požadavky pro plnění jednotlivého indikátoru.

VII.5.3 Zdroje důkazů

Tato kategorie je považována za podporu jak pro instituci OVP, tak pro Peers. Zdroje důkazů naznačují příklady a návrhy, kde a jak mohou být specifické požadavky na ukazatele přiděleny a dokumentovány.

-  **Seznam Evropských oblastí kvality** s kritérii, indikátory a zdroji důkazů je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

VIII Peers

VIII.1 Kdo je Peer?

Peer je osoba, která

- je rovnoprávná nebo v rovnoprávném postavení s osobou (osobami), jejíž výkon se hodnotí,
- pracuje v podobném prostředí (a/nebo v podobné instituci),
- je externí (tj. z jiné instituce) a nezávislá (nemá žádné osobní / institucionální „zájmy“ na postupu hodnocení) a
- má specifické profesní odborné zkušenosti a znalosti v daném oboru (má stejné hodnoty, odborné schopnosti a postoje, jazyk atd.),
- může tedy přinést určitý stupeň „zasvěcených“ znalostí o předmětu hodnocení a kombinovat je s externím pohledem osoby přicházející z jiné organizace („externí zasvěcenec“).

Peers jsou někdy nazýváni také „kritičtí přátelé“.

VIII.2 Hlavní úkoly Peers

Hlavním úkolem Peers je pochopit určitou situaci hodnoceného poskytovatele OVP / instituce a poskytnout kritickou zpětnou vazbu. Doporučení a řešení problémů se mají poskytovat pouze tehdy, požádá-li o ně poskytovatel OVP.

VIII.3 Složení Peer týmu (Peer Team)

Evropské Peer Review budou uskutečňovat týmy 4 Peers. Doporučuje se, aby celkový počet členů týmu byl sudý, protože mají být vytvořeny dvojice Peers (Peer Tandems), které budou vést rozhovory s různými zástupci zainteresovaných osob. (Pokud se zapojí větší týmy Peers, neměl by počet Peers překročit 8.)

Složení týmů Peers závisí na předmětu Peer Review, protože, hlavně a především, musejí mít rozsáhlé znalosti a zkušenosti z hodnocených oblastí kvality. Je však důležité poznamenat, že požadované znalosti a zkušenosti musí mít tým jako celek a nikoli jednotlivý člen týmu. Peer tým pro Evropské Peer Review musí tvořit odborníci s následujícím odborným pozadím:

Nejméně polovina Peers musejí být „skuteční“ Peers, tj. kolegové z jiných poskytovatelů OVP: vyučující, poradci, manažeři, odborníci pro oblast kvality atd. Tito odborníci v oblasti OVP musejí mít následující kompetence: 1) v oblasti, jimiž se bude zabývat hodnocení (review), 2) v procesech vyučování a učení (nejméně 5 let zkušeností s vyučováním), a 3) v oblasti zajišťování kvality a postupů rozvoje kvality (tj. přístupy k řízení kvality, metody evaluace atd.). Doporučuje se rovněž, aby dva z Peers v dané době pracovali jako učitelé.

Dále může být do Peer týmu zařazen zástupce zainteresovaných osob (nebo zástupci). Tento Peer může například pocházet z „externích spolupracujících partnerů“, například z institucí na jiných úrovních vzdělávání (např. 2. stupeň ZŠ, univerzita, VOŠ), z úzce příbuzného světa podnikání (zástupci firem) nebo z jiných relevantních zainteresovaných osob (odborníci na pracovní trh, sociální partneři, rodiče atd.).

Doporučuje se, aby jeden člen týmu Peers byl schopen převzít úlohu „odborníka na evaluaci“ s odbornými znalostmi v oblasti evaluace, moderování a komunikace. Tento Peer může také pocházet z jiného institucionálního prostředí než z oblasti OVP (např. evaluace, výzkum,

poradenství atd.). Tato osoba by však měla mít také dostatek zkušeností v oblasti OVP, protože bude plnit jak funkci „normálního“ Peer, tak funkci odborníka na evaluaci. Tento odborník na evaluaci nemusí pocházet z oblasti mimo OVP; úlohu odborníka na evaluaci může převzít také „skutečný“ Peer z jiného poskytovatele OVP, který má požadovanou kvalifikaci a odborné znalosti a zkušenosti.

VIII.4 Funkce v rámci týmu Peers

V rámci týmu Peers je třeba zaplnit následující funkce:

- Peers
- koordinátor Peers
- odborník na evaluaci
- odborník pro oblast gender mainstreamingu
- mezinárodní Peer (pokud lze takovou funkci uplatnit).

VIII.4.1 Peers

Peers analyzují sebehodnotící zprávu, připravují návrh plánu evaluace (s kým budou rozhovory vedeny, pokyny pro rozhovory) a uskutečňují Peer Review (např. shromažďování informací, vedení rozhovorů, analýza poznatků, poskytování zpětné vazby atd.).

VIII.4.2 Koordinátor Peers¹⁰

Navíc k úkolům, jaké vykonává Peer, je koordinátor Peers vedoucím týmu Peers. Je primární kontaktní osobou pro poskytovatele OVP, koordinuje a plánuje činnosti Peers a zabývá se moderováním postupu hodnocení a hospodařením s časem. Odpovídá také za zpracování zprávy z Peer Review.

Koordinátor Peers tak zastává ústřední úlohu. Musí mít vysokou úroveň schopností při evaluaci, vedení týmu, komunikaci, moderování a hospodaření s časem, a proto je třeba pečlivě vybírat vhodnou osobu pro tuto funkci.

VIII.4.3 Odborník na evaluaci

V týmu Peers by rovněž měla být obsazena funkce odborníka na evaluaci, aby bylo zajištěno, že alespoň jedna osoba bude mít rozsáhlé znalosti a zkušenosti s evaluací, moderováním a komunikací. Tuto funkci může převzít koordinátor Peers nebo některý z ostatních Peers v týmu.

Pokud nemá tým Peers velké zkušenosti s hodnocením, vede odborník na evaluaci tým Peers a podporuje koordinátora Peers při plnění jeho úkolů. V takovém případě může odborník na evaluaci odpovídat za moderování interní schůzky (interních schůzek) týmu Peers, kde se budou projednávat poznatky jednotlivých dvojic Peers a kde bude připravována zpětná vazba pro vyučující, ostatní pracovníky a management. Navíc může odborník na evaluaci moderovat závěrečnou schůzku. Může také pomáhat koordinátorovi Peers při psaní zprávy z Peer Review. Odborník na evaluaci bude také pokud možno podporovat Peers speciálními odbornými znalostmi a zkušenostmi v přípravné fázi tím, že jim bude pomáhat zpracovávat například pokyny k rozhovorům.

VIII.4.4 Odborník pro oblast gender mainstreamingu

Doporučuje se, aby do týmu Peers byl přizván jeden Peer se speciálními odbornými znalostmi a zkušenostmi v oblasti gender mainstreamingu. Tento odborník pro oblast gender mainstreamingu zajišťuje řádné zohlednění genderových aspektů v celém postupu, tj. od plánování Peer Review přes shromažďování údajů a hodnocení po zpětnou vazbu a vypracování zprávy.

¹⁰ Koordinátora Peers může jmenovat buď samotná instituce OVP, nebo koordinační orgán organizující Peer Review.

VIII.4.5 Mezinárodní Peer

Uplatnění funkce mezinárodní Peer není povinné. Při mezinárodním Evropském Peer Review se však vytvoření funkce mezinárodní Peer požaduje.

Přizvání člena týmu Peers z jiné země může na jedné straně být velmi obohacující zkušeností pro všechny zúčastněné – osobu, která funkci mezinárodní Peer převezme, poskytovatele OVP i ostatní Peers. Setkání s odlišnými systémy a postupy může zlepšit vzájemné učení a přenos inovací. Navíc nezávislost a zřejmý odstup mezinárodního Peera často podporuje zvláštní ovzduší otevřenosti a kritického přemýšlení.

Na druhou stranu vyžaduje uplatnění této funkce pečlivou přípravu a vytvoření podmínek na straně poskytovatele OVP a Peers. Zainteresované strany si především musejí být vědomy dalších nároků: zejména je třeba pečlivě zvážit jazykovou otázku a rozdílnost systému OVP i kulturní rozdílnosti. Funkce mezinárodní Peer také obvykle vyžaduje zajišťování dalších finančních prostředků například na cestovné nebo na překlady a tlumočení.

Tabulka 3: Složení týmu Peers: funkce, odborné zkušenosti a schopnosti

Počet Peers (4 Peers)	Odborné zkušenosti	Požadované kompetence
2 „skuteční“ Peers (minimálně)*	Odborníci z jiných poskytovatelů OVP (učitelé, poradci, manažeři, odborníci na kvalitu atd.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Znalosti hodnocených oblastí kvality ▪ Zkušenosti s procesy vyučování a učení ▪ Zkušenosti s postupy řízení a rozvojem kvality
1 Peer „zainteresovaná osoba“**	Zástupce z jiných skupin zainteresovaných osob (jiné úrovně vzdělávání, společnosti, sociální partneři atd.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Znalosti hodnocených oblastí kvality ▪ Zkušenosti s postupy řízení a rozvojem kvality
1 odborník na evaluaci *	Profesionální evaluátor / hodnotitel kvality (např. z nějakého výzkumného ústavu / univerzity, nezávislého kontrolního / akreditačního orgánu, rovněž z instituce poskytující OVP)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zkušenosti s hodnocením, moderováním a komunikací ▪ Znalost systému OVP
1 odborník na oblast gender mainstreamingu**	kterýkoli z výše uvedených	navíc: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Odborné znalosti a zkušenosti z oblasti gender mainstreamingu
1 mezinárodní Peer (volitelně)***	kterýkoli z výše uvedených, obvykle odborník pro oblasti OVP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Znalost hodnocených oblastí kvality ▪ Zkušenosti s procesy vyučování a učení ▪ Zkušenosti s postupy řízení a rozvojem kvality

* požaduje se při Evropském Peer Review

** doporučuje se při Evropském Peer Review

*** požaduje se při mezinárodním Evropském Peer Review

VIII.5 Požadované schopnosti a odbornosti Peers

Peer týmy jako celek tak musejí mít následující odborné znalosti a zkušenosti

- z oblasti vyučování a učení

- z oblasti zajišťování a rozvoje kvality
- z hodnocených oblastí kvality


Navíc musí mít jeden Peer odborné znalosti a zkušenosti v oblasti gender mainstreamingu a jeden schopnost plnit úlohu odborníka na evaluaci. Protože je postup Peer Review uvedený v této příručce navržen jako mezinárodní nástroj, doporučuje se, aby byl přizván alespoň jeden Peer z ciziny. Při výběru mezinárodního odborníka jsou nezbytné mezinárodní zkušenosti, mezikulturní schopnosti a jazykové dovednosti.

Dalšími požadavky tak jsou:

- odborné znalosti a zkušenosti v oblasti gender mainstreamingu
- odborné znalosti a zkušenosti v oblasti evaluace
- mezinárodní zkušenosti.

VIII.6 Přihláška předkládaná Peers

Příručka rovněž obsahuje přihlášku pro osoby, které mají zájem stát se Peer a mají příslušné znalosti a zkušenosti. Peers, kteří se chtějí zúčastnit Evropského Peer Review, tuto přihlášku vyplní a předloží.

 **Formulář přihlášky pro Peers** (Peer Application) je obsažen ve složce dokumentů Nástroje (Tool-box).

VIII.7 Příprava a školení Peers

Peers jsou povinni analyzovat sebehodnotící zprávu instituce OVP a zúčastnit se přípravy Peer návštěvy tím, že se zúčastní schůzek s poskytovatelem OVP a ostatními Peers, zpracování programu pro Peer návštěvu a formulování hodnotících otázek pro Peer Review.

Před Peer Review musejí Peers rovněž absolvovat „program školení a přípravy Peers“, který je připraví na jejich práci externích hodnotitelů. Program školení a přípravy by měl představit Peer Review jako metodu evaluace, vysvětlit podrobně různé fáze Peer Review a vysvětlit funkci a úkoly Peers. Kromě toho může být v případě potřeby poskytnuto školení v oblasti rozboru kvantitativních a kvalitativních údajů a metod hodnocení kvality (např. rozhovory a hospitace). Program školení a přípravy by měl zahrnovat také sociální dovednosti, komunikaci a moderování.

Je-li možné prezenční školení a příprava, může se školení pro Peers použít také jako podpora Peers při přípravě na návštěvu Peers, tj. k poskytování pokynů pro analýzu sebehodnotících zpráv a/nebo poradenství při přípravě návrhu Peer Review a programu Peer návštěvy (např. které metody se mají použít pro která témata, kdo se zúčastní rozhovorů / hospitací, jak budou připraveny otázky pro pokyny k rozhovorům nebo archy s kritérii k hospitacím atd.).

Evropské Peer Review v praxi: školení a příprava Peers (Peer Training)

V projektu „Peer Review in initial VET“ zabralo školení a příprava Peers obvykle 1,5-2 dny a zahrnovalo dvě navzájem se doplňující skce:

- přípravný program pro Peers na základě Internetu (1 den), který byl přístupný na adrese: <http://www.peer-review-education.net>, a
- prezenční pracovní seminář pro Peers (0,5-1 den), který rovněž sloužil k přípravě Peer návštěvy, a tak se obvykle konal v den, který předcházela Peer návštěvě (nižší náklady na cestovné; srv. též schůzka týmu Peers před hodnocením). Tato schůzka poskytla členům týmu Peers rovněž příležitost ke stmelování kolektivu (teambuilding).

VIII.8 Vztah s organizátorem Peer Review

Primární kontaktní osobou pro tým Peers v průběhu celého procesu je organizátor Peer Review (Peer Review Facilitator). Musí na požádání umožnit přístup k další dokumentaci

a odpovídá za organizační přípravu a uskutečnění Peer Review (pozvání osob, se kterými má být veden rozhovor, rezervace místností a dalších potřebných zařízení, logistika při hodnocení atd.). Hlavní funkcí organizátora tedy je zajistit, aby komunikační kanály mezi poskytovatelem OVP / institucí a týmem Peers (hlavně v osobě koordinátora Peers) účinně fungovaly. Organizátor není členem týmu Peers a nebude hodnotit zkoumaná témata. Neměl by být přítomen při rozhovorech nebo při interních diskusích v rámci týmu Peers.

IX Literatura a zdroje

IX.1 Literatura

- Allulli, Giorgio (2000): Le misure della qualità, Roma, SEAM.
- Allulli, Giorgio; Grando, Tiziana (2004): Il progetto di Autovalutazione di Istituto 2001-2004, Provincia autonoma di Trento, Assessorato all'Istruzione e alle Politiche giovanili, Comitato Provinciale di Valutazione del Sistema Scolastico e Formatvo (ed.), Trento.
- Basel, Sven (2004): Peer-Evaluation in beruflichen Schulen als Beitrag zur schulischen Qualitätsentwicklung. In: berufsbildung Heft 90 (2004), 43–45.
- European Commission (1999): Evaluating quality in school education. A European pilot project. Final Report, Report prepared by John MacBeath, Denis Meuret, Michael Schratz, Lars Bo Jakobsen.
- European Commission (2001): European Report on the Quality of School Education. Sixteen Quality Indicators, Report based on the work of the Working Committee on Quality Indicators.
- Faurschou, Kim (2002): Quality management approaches for vocational education and training. European Forum on Quality in VET, The Technical Group.
- Faurschou, Kim (2003): Quality Standards and Norms in European VET, Technical Working Group on Quality in VET.
- Gerriets, Elke; Giebenhain, Dagmar; Basel, Sven; Möller, Karl-Heinz (2004): Modellversuch eiver, 1. Zwischenbericht "Evaluation im Verbund als Beitrag zur Qualitätsentwicklung beruflicher Schulen in regionalen Bildungsnetzwerken", Modellversuch des Hessischen Landesinstituts für Pädagogik, Wiesbaden.
- Gutknecht-Gmeiner, Maria (2006): Externe Evaluierung durch Peer Review. Vergleichende Analyse gängiger Verfahren, Neudefinition von Peer Review sowie Einsatzmöglichkeiten für Qualitätssicherung und Qualitätsentwicklung in der beruflichen Erstausbildung. Doctoral Thesis, University of Klagenfurt.
- Gutknecht-Gmeiner, Maria (2006): Peer-Review in der beruflichen Erstausbildung in Europa. In: Basel, S., Giebenhain, D. und Rützel, J. (Hg.): Peer-Evaluation an beruflichen Schulen - Impuls für dauerhafte Schulentwicklung durch Öffnung nach Außen, Paderborn, 117-139.
- Handbook for academic review (2000): published by the Quality Assurance Agency for Higher Education, Gloucester.
- Handbook for academic review: England, 2004, for review of directly funded higher education in further education colleges (2004): published by the Quality Assurance Agency for Higher Education (www.qaa.ac.uk, 2.11.2004).
- HM Inspectorate of Education (2002): How good is our school? Self-evaluation using quality indicators, Scotland.
- Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (1994): The programme evaluation standards. How to assess evaluations of educational programs, Thousand Oaks, Sage.

- Keller, Hans (1999): Chancen, Möglichkeiten und Grenzen eines Peer Reviews, ms., Bülach.
- Kozar, Gerhard (1999): Hochschul-Evaluierung - Aspekte der Qualitätssicherung im tertiären Bildungsbereich [= Schriftenreihe des Fachhochschulrats, Band 3], Vienna.
- Peer Assistance and Peer Review. An AFT/NEA Handbook (1998), prepared for "Shaping the Profession that shapes the future". An AFT/NEA Conference on Teacher Quality, Washington D.C. (www.aft.org/pubs-reports/downloads/teachers/parhndbk.pdf, 24.2.2005).
- Provincia Autonoma di Trento, Assessorato all'Istruzione e alle Politiche giovanili (2005): Strumenti per l'autovalutazione d'istituto, Trento.
- Ravnmark, Lise-Lotte (2003): A European Guide on Self-assessment for VET-providers, Technical Working Group on Quality in VET.
- Regulation of the FH Council on the Evaluation in the Austrian FH Sector 5/2004 (Evaluation Regulation 5/2004; EvalVO) (http://www.fhr.ac.at/fhr_inhalt_en/00_documents/evaluation_regulation.pdf, 15.1.2005).
- Leo-Rhynie, Elsa (1999): Gender mainstreaming in Education: A reference manual for governments and other stakeholders, London.
- Seyfried, Erwin (2003): A limited set of coherent quality indicators proposed by the Technical Working Group on Quality.
- Stamm, Margrit; Büeler, Xaver (1999), Peer Review an sechs Bernischen Schulen, Aarau.
- Strahm, Peter (2004b): Manual Peer Review IPS 2004, ms., Bern.
- Technical Working Group 'Quality in VET' (2004): Fundamentals of a 'Common Quality Assurance Framework' (CQAF) for VET in Europe. European Commission, Directorate-General for Education and Culture, Vocational training: Development of vocational training policy.
- The Standing International Conference of Central and General Inspectorates of Education (SICI) (2003): Effective school self-evaluation (<http://sici.org.uk/ESSE/index.htm>, 31.3.2007).
- Thune, Christian; Holm, Tine; Sørup, Rikke; Biering-Sørensen, Mads (2003): Quality procedures in European Higher Education. An ENQA survey, [=ENQA Occasional Papers 5], Danish Evaluation Institute, European Network for Quality Assurance in Higher Education, Helsinki.

IX.2 Webové stránky

IX.2.1 Peer Review a otázky kvality

www.peer-review-education.net

www.aahe.org/teaching/Peer_Review.htm, 24.2.2005

www.qaa.ac.uk, 2.11.2004

www.enqa.net, 5.11. 2004

www.inqaahe.nl, 5.11.2004

www.provost.wisc.edu/archives/ccae/MOO/index.html, 10.12.2004

www.heideschule.de/Peer_review.htm, 31.1.2005

s1.teamlearn.de/b-1-eiver, 17.2.2005

www.qibb.at, 31.3.2007

www.provincia.tn.it/istruzione/valutaz, 31.10.2005

IX.2.2 Gender mainstreaming

europa.eu.int/eur-lex/lex/en/treaties/dat/12002E/pdf/12002E_EN.pdf (esp. Articles 2 and 3),
07.04.2005

europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/treaty_en.html, 07.04.2005

europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/ega/index_en.html, 07.04.2005

www.coe.int/T/E/Human_Rights/Equality/02_Gender_mainstreaming/001_Factsheet.asp,
07.04.2005

IX.3 Zprávy v LdV projektu “Peer Review in initial VET”

IX.3.1 Projektové zprávy

Gutknecht-Gmeiner, Maria (2005): Peer Review in Education: Part I: International Research and Analysis, Part II: Recommendations for the development of the European Peer Review Manual, Vienna.

Gutknecht-Gmeiner, Maria; Neubauer, Barbara (2005): Gender mainstreaming in the LdV Project Peer Review in initial VET. Tentative proposal for the implementation of gender mainstreaming in the European Peer Review Manual, based on the paper by Claudia Schneider "Grundlagen der geschlechtssensiblen Qualitätssicherung und –entwicklung in der beruflichen Erstausbildung. Geschlechtergerechte Entwicklung des Peer Review Manuals" and discussions with Jutta Zemanek (HTL Spengergasse) and Viktoria Kriehebauer (College for Tourism Vienna 21), Vienna, April 2005.

Schneider, Claudia (2005): Grundlagen der geschlechtssensiblen Qualitätssicherung und -entwicklung in der beruflichen Erstausbildung. Geschlechtergerechte Entwicklung des Peer Review Manuals, Vienna.

Lassnigg, Lorenz; Stöger, Eduard (2005): Transnational Synopsis Report, Vienna.

IX.3.2 Národní zprávy

Stöger, Eduard; Lassnigg, Lorenz (2005): National Report Austria.

Kristensen, Ole Bech (2005): National Report Denmark.

Koski, Leena; Koski, Emilia (2005): National Report Finland.

Jakab, Tamás (2005): National Report Hungary.

Allulli, Giorgio; Tramontano, Ismene (2005): National Report Italy, with contributions from Lucio Reghellin (CNOS-FAP), Vittoria Gallina (INVALSI), Alessia Mattei (INVALSI), Luisa Palomba (Ministero del Lavoro), Maria Vittoria Marini Bettolo (Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca), Antonio Pileggi (MIUR).

De Ridder, Willem (2005): National Report Netherlands.

Gomes da Costa, Rui (2005): National Report Portugal.

Balica, Magda; Fartusnic, Ciprian (2005): National Report Romania.

Strahm, Elisabeth and Peter (2005): National Report Switzerland.

Hollstein, Rick (2005): National Report United Kingdom.

X Slovník pojmů

Dvojice Peers (Peer Tandems)

Peer Tandems jsou dvojice Peers. Doporučuje se, aby při všech činnostech, které se týkají shromažďování údajů, byli přítomni vždy dva Peers. To je důležitá podmínka jakéhokoli spravedlivého a nestranného procesu, protože jsou-li zapojeni dva Peers, může se značně snížit pravděpodobnost subjektivních a svévolných soudů (zásada dvojí kontroly). Dvě osoby budou také schopny zapamatovat si více než jedna osoba. V praxi to znamená, že se Peer tým dělí na dvojice Peers a vykonává různé činnosti zároveň, takže je celý postup efektivnější.

Formativní hodnocení nebo evaluace

Formativní (výchovné) hodnocení je průběžné hodnocení, které slouží účelu zlepšení („výchovy“, „formování“) subjektu hodnocení, což může být například oblast kvality (Quality Area), celá organizace, nějaký program, projekt, produkt, zásah, politika nebo osoba. V případě Evropského Peer Review se uskutečňuje formativní hodnocení určitých oblastí nebo oddělení poskytovatelů OVP / institucí.

Hlavním cílem formativního hodnocení je podpora dalšího zlepšování a udržitelného rozvoje (zatímco souhrnné hodnocení je zaměřeno na zajišťování a řízení kvality). Může se používat při výměně a sdílení informací a poskytování zpětné vazby pracovníkům, studentům, účastníkům a jiným zainteresovaným osobám. V Evropském postupu pro Peer Review jsou výsledky formativní kontroly určeny primárně posuzované instituci a využívají se interně k rozvoji kvality.

Koordinační orgán pro Peer Review

Je-li k dispozici vhodná struktura a dostatečné finanční prostředky, může koordinaci sítě Peer Review převzít organizace / jednotka s příslušnou kvalifikací. Pro účely této příručky se může tato podpůrná struktura nazývat „koordinační orgán“. Ustavení takového orgánu se doporučuje k řízení složitých (mezinárodních) sítí Peer Review.

Koordinační orgán může být centrální pro koordinaci a organizaci Peer Review. Může se jednat jak o koordinační jednotku ustavenou sítí poskytovatelů OVP, pracovníky (veřejně financovaného) pilotního projektu o Peer Review nebo o (více nebo méně) nezávislou agenturu pro oblast Peer Review, ustavenou správním orgánem ve školství.

Stupeň vlivu a oblast úkolů koordinačního orgánu se mohou lišit v závislosti na jeho funkci a uspořádání: může zpracovávat žádosti od Peers, vybírat Peers podle předem stanoveného profilu, spojovat poskytovatele OVP s vhodnými Peers, zpracovávat harmonogramy Reviews (posouzení), shromažďovat a předávat informace, organizovat školení Peers a po celou dobu poskytovat konzultace poskytovatelům OVP.

„Kritičtí přátelé“

Synonymum slova „Peers“.

Kvalita odborného vzdělávání a přípravy

„Kvalita“ je obecný pojem, závislý na kontextu. Může být srovnávána s plněním cílů. Jinými slovy kvalita je pociťovaná skutečnost měřená na základě očekávání (cílů). Pro evropský

postup pro Peer Review byly stanoveny důležité oblasti kvality, které naznačují, co znamená kvalita v počátečním odborném vzdělávání a přípravě.

Management poskytovatele OVP

Osoba (osoby) odpovědná za řízení instituce: může to být ředitel, zástupce ředitele atd. plus vedoucí oddělení a jiní vedoucí pracovníci (tj. finanční manažer, manažer kvality atd.).

Peers

Peers jsou většinou kolegové z jiných poskytovatelů OVP / institucí (učitelé, manažeři, poradci, jiní pracovníci). Jsou to externisté, pracují však v podobném prostředí a mají specifické odborné zkušenosti a znalosti o hodnoceném subjektu. Jsou nezávislí a „osoby rovnocenného postavení“ s osobami, jejichž výkon se posuzuje.

Peers jsou někdy nazýváni také „kritičtí přátelé“.

Peer Review

Peer Review je forma externí evaluace s cílem podporovat posuzovanou vzdělávací instituci při jejích snahách o zajišťování a rozvoj kvality.

Externí skupina odborníků nazývaných Peers (Peer tým) je vyzvána, aby zhodnotila kvalitu různých oblastí instituce, například kvalitu poskytování vzdělávání a přípravy jednotlivých oddělení nebo celé organizace. V průběhu evaluace Peers obvykle navštíví posuzovanou instituci.

Poskytovatel OVP / instituce OVP (Provider / institution of VET)

V Příručce Peer Review se termín poskytovatel OVP / instituce OVP používá pro instituce, které jsou odpovědné za zajišťování a rozvoj kvality primárně na úrovni školy, ale také na úrovni instituce udržující odborné vědomosti, jestliže taková instituce koordinuje zajišťování a rozvoj kvality. Na různých místech Příručky se termíny „poskytovatel OVP“ a „instituce OVP“ používají jako synonyma.

Potvrzení na základě komunikace (communicative validation)

Potvrzení na základě komunikace se používá v kvalitativním výzkumu v sociologii ke zlepšení validity výsledků: vyžaduje se systematicky zpětná vazba od různých zainteresovaných subjektů jako kontrola získaných údajů i jejich výkladu. Potvrzení na základě komunikace je možné v rámci postupu Peer Review uskutečňovat kdykoli podle potřeby; ve většině případů se použije v konečných fázích návštěvy, např. krátce před schůzkou s poskytovatelem OVP zaměřenou na zpětnou vazbu, během této schůzky nebo po ní.

Odborník na evaluaci (Evaluating Expert)

Odborník na evaluaci je Peer s další znalostí a zkušeností v oblasti evaluace. Navíc k činnostem vykonávaným Peers podporuje Peer tým přípravou otázek pro rozhovory při Peer návštěvě, moderuje interní diskusní schůzky Peer týmu při Peer návštěvě a také při potvrzení na základě komunikace při schůzce se zástupci poskytovatele OVP na konci

návštěvy. Odborník na evaluaci může také koučovat Peer koordinátora nebo mu pomáhat při zpracování zprávy Peer Review Report.

Organizátor Peer Review (Peer Review Facilitator)

Organizátor Peer Review je osoba odpovědná za organizaci a hladký průběh Peer Review u poskytovatele OVP / instituce. Dohlíží na včasný výběr a zvaní Peers, zpracování sebehodnotící zprávy a její předání Peers a na přípravu Peer návštěvy. Slouží také jako primární kontaktní osoba pro Peers v průběhu celého postupu při Peer Review.

Sebehodnocení poskytovatele OVP

Sebehodnocení (vlastní hodnocení, autoevaluace, self evaluation) provádějí sami poskytovatelé OVP. Je důležité pro podporu zajišťování a rozvoj kvality na úrovni instituce v celé Evropě. Aby se uskutečnilo Peer Review, musí být nejprve provedeno sebehodnocení. Výsledky sebehodnocení jsou důležitým základem pro Peer Review. Obvykle jsou dokumentovány v sebehodnotící zprávě.

Sebehodnotící zpráva

Sebehodnotící zpráva (Self-Report) obsahuje zjištění ze sebehodnocení (vlastního hodnocení) poskytovatele OVP před Peer Review. Je to základní dokument pro Peer Review.

Síť pro Peer Review (Peer Review Network)

Peer Review se velmi často uskutečňují v sítích poskytovatelů OVP / institucí. Tato síť mohla být vytvořena za účelem uskutečňování Peer Review, nebo se již existující síť rozhodla uskutečňovat Peer Review. Síť pro Peer Review mohou být cenným prostředkem výměny zásad dobré praxe a spolupráce na zlepšování celého sektoru odborného vzdělávání a přípravy.

Společný rámec zajišťování kvality (CQAF)

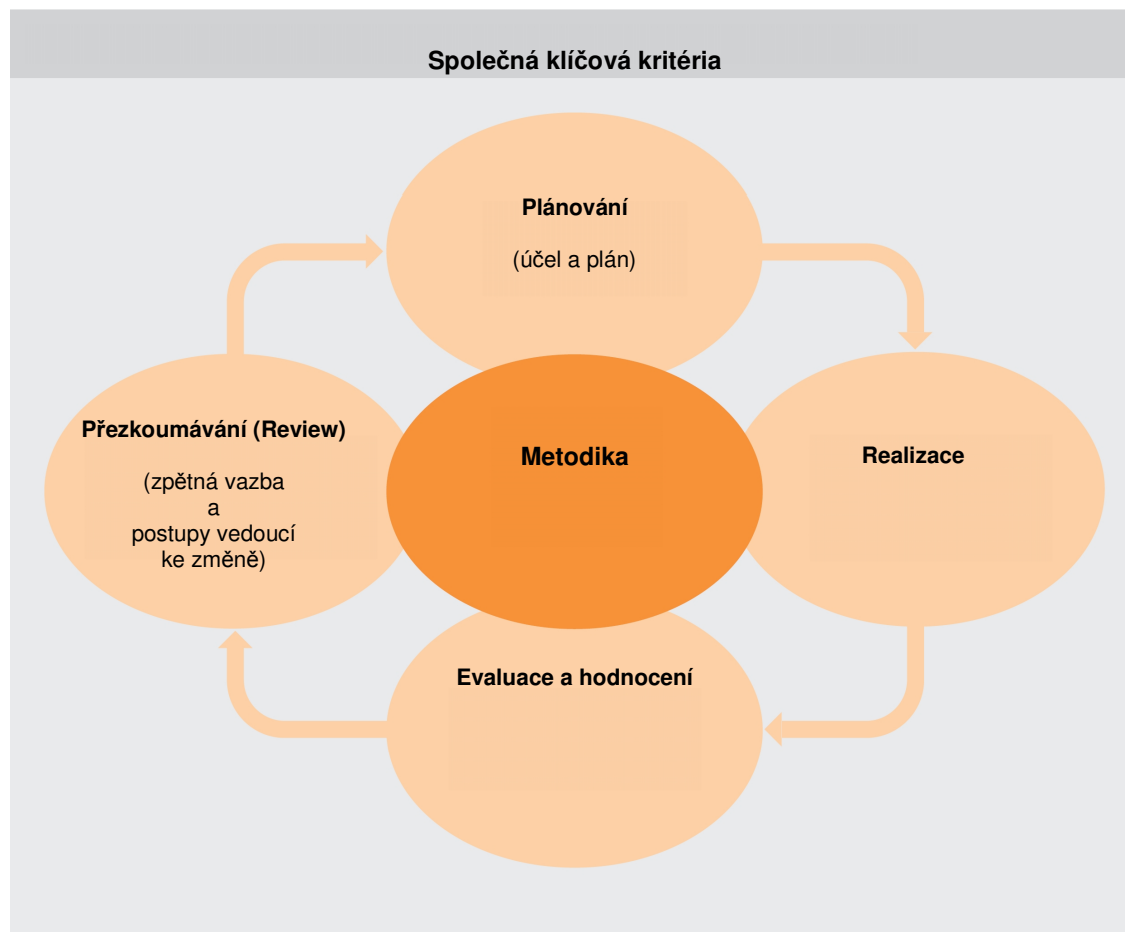
Společný rámec zajišťování kvality (CQAF) vytvořila Odborná pracovní skupina pro kvalitu na základě pověření Evropské komise.

CQAF představuje evropský referenční rámec pro zajišťování a rozvoj kvality v oblasti OVP, spočívající na klíčových zásadách nejrelevantnějších existujících modelů zajišťování kvality.

CQAF tvoří:

- model / vzor (4 společná hlavní kritéria);
- metodika pro hodnocení a posouzení systémů: důraz se klade na sebehodnocení kombinované s externí evaluací;
- systém pro sledování: měl by být považován za vhodný na národní a regionální úrovni, případně by se měl kombinovat s dobrovolným Peer Review na evropské úrovni;
- nástroj pro měření: soubor referenčních ukazatelů, které mají usnadnit sledování a hodnocení jejich vlastních systémů členskými státy na národní nebo regionální úrovni.

Model ukazuje 4 společná základní kritéria pro zajišťování kvality: plánování, realizaci, evaluace a hodnocení a přezkoumávání (zpětná vazba a postupy pro změnu).



Souhrnné (sumativní) hodnocení nebo evaluace

Cílem souhrnného (sumativního) hodnocení je dojít ke konečným závěrům týkajícím se kvality a užitečnosti předmětu hodnocení, kterým může být například oblast kvality, celá organizace, nějaký program, projekt, produkt, zásah, politika nebo osoba. Souhrnné hodnocení se zaměřuje na řízení kvality a externí odpovědnost. Často využívá informace o množstvích a srovnávací údaje ke zpracování doporučení o možných akcích, jako je udržení, zvětšení nebo zmenšení předmětu hodnocení. Souhrnné hodnocení tak také podporuje rozhodování správních orgánů a zřizovatelů.

Studenti (OVP)

Pojem „studenti“ se používá k označení účastníků počátečního odborného vzdělávání a přípravy. Synonyma jsou: žáci, studující.

Triangulace

V humanitních vědách se termínem triangulace označuje přístup zahrnující různé metody a zdroje informací. Použití různých metod a různých zdrojů informací při sběru dat přispívá ke zvýšení kvality hodnocení z hlediska objektivnosti, spolehlivosti a validity. Zvolení různých

hledisek různých zainteresovaných osob při Peer návštěvě umožní Peers získat přesnější a úplnější obraz.

VET (Vocational Education and Training)

Anglická zkratka pro odborné vzdělávání a přípravu (OVP).

Zainteresované osoby (v oblasti OVP)

Zainteresované osoby (v oblasti OVP) jsou:

- studenti,
- pracovníci (manažeři, učitelé, poradci a administrativní síly),
- podniky (jako partneři v rámci spolupráce při poskytování OVP, jako budoucí zaměstnavatelé),
- vzdělávací instituce připravující k odbornému vzdělávání a přípravě (instituce povinného vzdělávání) nebo přijímající absolventy OVP (vyšší odborné/střední školství),
- rodiče,
- sociální partneři,
- školské úřady atd.

Doporučuje se zapojení různých relevantních skupin zainteresovaných osob v celém hodnotícím procesu. Součástí kvalitně provedené evaluace je zapojení zainteresovaných osob do postupu evaluace. Za druhé byl význam zainteresovaných osob při zajišťování a rozvoje kvality a opakovaně zdůrazňován jako důležitý aspekt evropské a národní politiky pro oblast OVP.

Zpráva z Peer Review

Zpráva z Peer Review je písemná dokumentace o Peer Review. Zpracovávají ji Peers. Koordinátor Peers (Peer Coordinator) obvykle za pomoci odborníka na evaluaci zprávu napíše na základě poznámek zapsaných Peers, interních diskusí mezi Peers a výsledků potvrzení na základě komunikace. Všichni Peers přispívají ke zpracování zprávy a Peer tým jako celek odpovídá za zprávu z Peer Review.

XI Seznam partnerů LdV projektu "Peer Review in initial VET"

Dánsko

- Odense Tekniske Skole – Odense Technical College, Denmark; www.ots.dk.
- Dalum Uddannelses Center – Dalum College of Food and Technology (Denmark); www.dalumuc.dk.

Finsko

- Opetushallitus – Finnish National Board of Education (FNBE), Finland; www.oph.fi.
- Ravintolakoulu Perho – Helsinki Culinary School, Finland; www.perho.fi.
- Jyväskylän ammattiopisto, Palvelualojen oppilaitos - Jyväskylä Catering Institute, Finland; www.jao.fi.
- Etelä-Karjalan ammattiopisto - South Carelia Vocational College, Finland; www.ekamo.fi.

Itálie

- Istituto per lo Sviluppo della Formazione Professionale dei Lavoratori (ISFOL) - Institute for the Development of Vocational Training for Workers, Italy; www.isfol.it.
- Federazione Nazionale Centro Nazionale Opere Salesiane - Formazione Aggiornamento Professionale CNOS-FAP, Italy; www.cnos-fap.it.
- Istituto Professionale per l'Industria e l'Artigianato - I.P.S.I.A, Italy; www.ipsiamonza.it.
- Istituto di Istruzione Superiore "don Milani – Depero" - Vocational Institute of Administration, Tourism and Leisure, Social Services and Arts, Italy; www.mide.it.
- Centro Italiano Opere Femminili Salesiane - Formazione Professionale CIOFS-FP Puglia (Italy); www.ciofsfpuglia.it.

Maďarsko

- Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar – University of Pécs, Faculty of Adult Education and Human Resource Development, Hungary; www.pte.hu.

Německo

- Univation: Institut für Evaluation Dr. Beywl & Associates GmbH – Institute for Evaluation Dr. Beywl and Associates GmbH, Germany; www.univation.org.

Nizozemí

- ROC Aventus – Regional Training Centre Aventus, The Netherlands; www.ventus.nl.

Portugalsko

- Instituto de Soldadura e Qualidade – Welding and Quality Institute (ISQ), Portugal; www.isq.pt.
- Centro de Formação Profissional para o Comércio e Afins - Vocational Training Centre for the Trade (CECOA), Portugal; www.cecoa.pt.

Rakousko

- Österreichisches Institut für Berufsbildungsforschung (*öibf*) – Austrian Institute for Research on Vocational Training, Austria; www.oeibf.at.
- Institut für Höhere Studien (IHS) – Institute for Advanced Studies, Austria, Employment-Qualification-Innovation (EQUI); www.equi.at.
- Hertha Firnberg Schulen für Wirtschaft und Tourismus – Hertha Firnberg Schools for Business and Tourism, Österreich; www.hertha-firnbergschulen.at.
- Höhere Technische Lehr- und Versuchsanstalt (HTL) für Textilindustrie und Datenverarbeitung Spengergasse – Higher Technical Federal College and Research Institute for Textile Industry and IT, Austria; www.spengergasse.at.

Rumunsko

- Institutul de Stiinte ale Educatiei– Institute of Educational Sciences ISE, Romania, www.ise.ro.
- Colegiul Tehnic de Posta si Telecomunicatii “Gh. Airinei” – “Gh. Airinei Technical College of Post and Telecommunication, Romania; www.ptcbuc.8k.com.
- Universitatea Politehnica Bucuresti – Polytechnic University of Bucharest (PUB) (Romania); www.pub.ro.

Švýcarsko

- Erziehungsdirektion des Kantons Bern – Zentralstelle für Lehrerinnen- und Lehrerfortbildung - Educational Directorate Bern, Switzerland; www.erz.be.ch. IPS – “Intensivprojekt Schule”.

Velká Británie (Skotsko)

- Aberdeen College, Scotland, United Kingdom; www.abcol.ac.uk.

